

Studiestöd

15

Förslag till statens budget för 2014

Studiestöd

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Lagförslag.....	11
2.1	Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395).....	11
3	Utgiftsområde 15 Studiestöd.....	15
3.1	Omfattning.....	15
3.2	Utgiftsutveckling	16
3.3	Verksamhet.....	17
3.4	Mål	18
3.5	Resultatredovisning	21
3.5.1	Unga studerande på gymnasial nivå i Sverige.....	22
3.5.2	Vuxna studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå i Sverige.....	23
3.5.3	Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige.....	24
3.5.4	Studerande utomlands	25
3.5.5	Studieekonomi	26
3.5.6	Studerande med barn	26
3.5.7	Lånebenägenhet och den enskildes skuldsättning	27
3.5.8	Låntagare och den totala studieskulden.....	29
3.5.9	Studiestödsadministration	31
3.6	Sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen	33
3.6.1	Rekryterande	33
3.6.2	Utjämnande	34
3.6.3	Effekt på samhällsekonomin	35
3.6.4	Studiestödsadministration.....	36
3.7	Politikens inriktning	36
3.8	Budgetförslag	38
3.8.1	Hanteringen av kreditförluster på studielån anpassas till budgetlagen.....	38
3.8.2	1:1 Studiehjälp.....	41
3.8.3	1:2 Studiemedel	43
3.8.4	1:3 Avsättning för kreditförluster.....	47
3.8.5	1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor.....	50
3.8.6	1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk.....	52

3.8.7	1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	52
3.8.8	1:7 Centrala studiestödsnämnden	54
3.8.9	Lån i Riksgäldskontoret	55
3.8.10	1:8 Överklagandenämnden för studiestöd	56

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	9
3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 15 Studiestöd.....	16
3.2 Härledning av ramnivån 2014–2017. Utgiftsområde 15 Studiestöd.....	16
3.3 Ramnivå 2014 realekonomiskt fördelat. Utgiftsområde 15 Studiestöd	17
3.4 Antal studiestödstagare och utbetalda belopp i tusental kronor, 2010–2012	21
3.5 Unga studerande på gymnasienivå med studiehjälp och Rg-bidrag	23
3.6 Vuxna studerande med studiemedel	24
3.7 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel	24
3.8 Studerande utomlands	26
3.9 Tilläggsbidrag till studerande med barn	27
3.10 Studerandes lånebenägenhet i olika utbildningsnivåer, 2009–2012	28
3.11 Studerande med studielån, tilläggs lån och merkostnadslån	29
3.12 Inbetalt belopp under det första betalningsåret fördelat på bosättning.....	30
3.13 CSN:s genomsnittliga handläggningstider, 2010–2012.....	32
3.14 Nyckeltal för CSN:s service och information, 2010–2012	32
3.15 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för anslagen 1:3 Studiemedelsräntor, 1:3 Avsättning för kreditförluster och 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor	40
3.16 Teknisk uppjustering av utgiftstaket för omläggning från konstaterad förlust till förväntad förlust för nyutlåning.....	41
3.17 Teknisk nedjustering för ändrad princip för redovisning av räntor.....	41
3.18 Teknisk uppjustering för förväntade förluster på lånestockens kapitaliserade ränta.....	41
3.19 Totalt behov av teknisk justering.....	41
3.20 Anslagsutveckling 1:1 Studiehjälp	41
3.21 Antal studerande och genomsnittsbelopp för studiehjälp, utfall 2012 och prognos 2013–2017.....	42
3.22 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:1 Studiehjälp	43
3.23 Anslagsutveckling 1:2 Studiemedel	43
3.24 Antal studerande och genomsnittsbelopp för studiemedel, utfall 2012, prognos 2013 och beräknat för 2014–2017.....	43
3.25 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:2 Studiemedel	47
3.26 Anslagsutveckling 1:3 Avsättning för kreditförluster	47
3.27 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:3 Avsättning för kreditförluster.....	49
3.28 Anslagsutveckling 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor.....	50
3.29 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor	51
3.30 Anslagsutveckling 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	52
3.31 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	52
3.32 Anslagsutveckling 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål.....	52
3.33 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	53
3.34 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	54
3.35 Anslagsutveckling 1:7 Centrala studiestödsnämnden	54
3.36 Offentligrättslig verksamhet.....	54

3.37 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:7 Centrala studiestödsnämnden	55
3.38 Anslagsutveckling 1:8 Överklagandenämnden för studiestöd.....	56
3.39 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:8 Överklagandenämnden för studiestöd	56

Diagramförteckning

3.1 Låntagarnas skuld 2008–2012 (mdkr)	20
3.2 Lånekrediter i Riksgäldskontoret 2008–2012 (mdkr)	20
3.3 Antal studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg 2009–2012.....	22
3.4 Antal studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med studiemedel, fördelat på folkhögskolor och komvux, 2009–2012.....	23
3.5 Antal studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel, 2008–2012	24
3.6 Antal studerande med studiemedel vid utlandsstudier i olika utbildningsnivåer, 2009–2012	25
3.7 Jämförelse mellan utvecklingen av studiemedelsbeloppen och konsumentprisindex 2001–2012, procentuell förändring	26
3.8 Antal studerande med tilläggsbidrag, 2008–2012	27
3.9 Studerandes lånebenägenhet fördelat på åldersgrupper och kön, 2012.....	28
3.10 Antal studerande med tilläggs lån i olika utbildningsnivåer, 2009–2012.....	28
3.11 Antal studerande med merkostnadslån i olika utbildningsnivåer, 2009–2012	29
3.12 Genomsnittlig skuld på annuitetslån för nya återbetalningsskyldiga 2012 fördelat på studienivå och kön.....	29
3.13 Osäkra fordringar, fördelat på lånetyp och återkrav, 2009–2012 (mdkr).....	30
3.14 Beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl, 2009–2012	31
3.15 Studiemedel styckekostnad för administration för studiebidrag/lån och merkostnadslån i Sverige och utomlands, 2010–2012, kronor	32
3.16 Folkmängd 16–20 år 2011 och 2012 samt prognos 2013–2017.....	42
3.17 Utestående skuld i Riksgäldskontoret, utfall 2010–2012 och prognos 2013–2017	55
3.18 Studiemedelsränta, ränta 2013 och prognos 2014–2017 jämfört med ränta 2013 i budgetpropositionen för 2013	55

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395) (avsnitt 2.1, 3.8.3 och 3.8.4).
2. bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 700 000 kronor 2015 (avsnitt 3.8.7),
3. bemyndigar regeringen att under 2014 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 200 205 000 000 kronor (avsnitt 3.8.9),
4. för budgetåret 2014 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag

1:1	Studiehjälp	3 382 155
1:2	Studiemedel	14 034 163
1:3	Avsättning för kreditförluster	1 542 096
1:4	Statens utgifter för studiemedelsräntor	1 602 121
1:5	Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	61 150
1:6	Bidrag till vissa studiesociala ändamål	27 000
1:7	Centrala studiestödsnämnden	343 827
1:8	Överklagandenämnden för studiestöd	12 629
Summa		21 005 141

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 3, 9, 14 och 17 §§ studiestödslagen (1999:1395) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Studiemedel får lämnas längst till och med det kalenderår då den studerande fyller 54 år. Regeringen får föreskriva att studiemedel i form av studiebidrag får lämnas även för tid därefter.

3 kap.

3 §¹

Studiemedel får lämnas längst till och med det kalenderår då den studerande fyller 56 år. Regeringen meddelar föreskrifter om att studiemedel i form av studiebidrag får lämnas även för tid därefter.

Trots vad som anges i 8 § är rätten till studiemedel i form av studielån begränsad till sammanlagt högst det antal veckor som anges nedan från och med det kalenderår då den studerande fyller 45 år.

9 §²

Trots vad som anges i 8 § är rätten till studiemedel i form av studielån begränsad till sammanlagt högst det antal veckor som anges nedan från och med det kalenderår då den studerande fyller 47 år.

¹ Senaste lydelse 2005:613.

² Senaste lydelse 2006:1456.

Det antal veckor som den studerande tidigare har haft studielån *skall* räknas in i det sammanlagda antalet veckor. Detta gäller dock inte studielån som har lämnats för studier på grundskolenivå. *Vad* gäller studielån som har lämnats för studier i någon annan sådan utbildning som avses i 2 § andra stycket *skall* hälften av antalet veckor räknas in.

En studerande som genom återbetalning eller avskrivning inte längre har studielån får beviljas nya studielån trots vad som anges i andra stycket. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer *får meddela* föreskrifter om förutsättningarna att bevilja nya lån enligt detta stycke.

Om den studerande inte har fått studielån under en sammanhängande period *skall* rätten till fortsatta studielån bedömas med beaktande av den studerandes ålder vid den nya studiemedelsperiodens början. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *får meddela* föreskrifter om vad som *skall* anses vara en sammanhängande period.

Det antal veckor som den studerande tidigare har haft studielån *ska* räknas in i det sammanlagda antalet veckor. Detta gäller dock inte studielån som har lämnats för studier på grundskolenivå. *När det* gäller studielån som har lämnats för studier i någon annan sådan utbildning som avses i 2 § andra stycket *ska* hälften av antalet veckor räknas in.

En studerande som genom återbetalning eller avskrivning inte längre har studielån får beviljas nya studielån trots vad som anges i andra stycket. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *meddelar* föreskrifter om förutsättningarna *för* att bevilja nya lån enligt detta stycke.

Om den studerande inte har fått studielån under en sammanhängande period *ska* rätten till fortsatta studielån bedömas med beaktande av den studerandes ålder vid den nya studiemedelsperiodens början. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *meddelar* föreskrifter om vad som *ska* anses vara en sammanhängande period.

Ålder som uppnås under kalenderåret	Antal veckor	Ålder som uppnås under kalenderåret	Antal veckor
45 år	220	47 år	220
46 år	200	48 år	200
47 år	180	49 år	180
48 år	160	50 år	160
49 år	140	51 år	140
50 år	120	52 år	120
51 år	100	53 år	100
52 år	80	54 år	80
53 år	60	55 år	60
54 år	40	56 år	40

14 §

Utöver *de* studiemedelsbelopp som följer av 11 § får studielån lämnas i form av tilläggs lån till vissa studerande *med ett belopp som för varje vecka då den studerande har rätt till studiemedel för heltidsstudier utgör 0,99 procent av prisbasbeloppet.*

Utöver *det* studiemedelsbelopp som följer av 11 § får studielån lämnas i form av tilläggs lån till vissa studerande *från och med det kalenderår då den studerande fyller 25 år. Vid studier på heltid får tilläggs lån lämnas med ett belopp som för varje vecka då den studerande har rätt till studiemedel utgör 1,98 procent*

Tillägglån får lämnas från och med det kalenderår då den studerande fyller 25 år. Sådana lån får dock lämnas under högst 120 veckor. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de förutsättningar som i övrigt skall gälla för tillägglån.

av prisbasbeloppet. Sådana lån får dock lämnas under högst 120 veckor.

Vid studier på deltid får tillägglån lämnas under högst det antal veckor som svarar mot 120 veckor vid heltidsstudier med ett belopp som för varje vecka då den studerande har rätt till studiemedel utgör

1. 1,49 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

2. 0,99 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om de förutsättningar som i övrigt ska gälla för tillägglån.

17 §³

Vid studier om 20 veckor under ett kalenderhalvår ska fribeloppet svara mot

1. 160 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,

2. 200 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

3. 240 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

1. 193,71 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,

2. 242,14 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

3. 290,57 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

I andra fall än som avses i första stycket, ska fribeloppets andel av prisbasbeloppet ökas eller minskas för varje vecka som studietiden är kortare eller längre än 20 veckor med

1. 8 procentenheter vid studier på heltid,

2. 6 procentenheter vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

3. 4 procentenheter vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

1. 9,69 procentenheter vid studier på heltid,

2. 7,26 procentenheter vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

3. 4,84 procentenheter vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014 i fråga om 3 kap. 14 och 17 §§ och i övrigt den 1 juli 2014.

2. Bestämmelsen i 3 kap. 14 § andra stycket i sin nya lydelse ska tillämpas för tillägglån som avser tid från och med den 1 juli 2014.

³ Senaste lydelse 2009:1535.

3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för studiemedel som avser tid före ikraftträdandet.

3 Utgiftsområde 15 Studiestöd

3.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar utgifter för olika former av ekonomiskt stöd till enskilda under studier och utgifter för vissa studiesociala insatser. Även utgifter för hanteringen av studiestöden, som huvudsakligen sköts av Centrala studiestödsnämnden (CSN), och ärendehantering inom Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) hör till utgiftsområdet.

Inom utgiftsområdet föreslås att medel ska anvisas för:

- studiehjälp i form av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg för studerande inom främst gymnasieskolan,
- studiemedel i form av studiebidrag och tillägsbidrag för studerande med barn,
- statens utgifter för räntor för studielåntagna i Riksgäldskontoret,
- inleverans av kapital till Riksgäldskontoret till följd av avskrivning av studielån som tagits före 2014 och avsättning för förväntade förluster på utlåning fr.o.m. 2014,
- kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning,
- bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk,
- bidrag till vissa studiesociala ändamål,
- administration av studiestöd, och
- hantering av överklaganden vid ÖKS.

Vissa studiestöd är rättighetsstyrda. Detta innebär att anslagsbelastningen, förutom av reglerna för lån och bidrag, främst är beroende av antalet studerande i utbildningar som berättigar till studiestöd, de studerandes val att ansöka om studiestöd, räntekostnader för den totala studielåneskulden i Riksgäldskontoret och avsättning för förväntade förluster vid nyutlåning. Utgiften för vissa andra studiestöd begränsas av anvisade eller tilldelade medel och efterfrågan på dessa stöd.

Bestämmelserna som reglerar rätten till studiehjälp och studiemedel samt återbetalningen av studielån finns främst i studiestödslagen (1999:1395) och studiestödsförordningen (2000:655) samt i CSN:s föreskrifter. Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning regleras i förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan. Bidrag till kostnader vid viss föräldrautbildning i teckenspråk regleras i förordningen (1997:1158) om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 15 Studiestöd
Miljoner kronor

	Utfall 2012	Budget 2013 ¹	Prognos 2013	Förslag 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017
1:1 Studiehjälp	3 667	3 472	3 470	3 382	3 329	3 329	3 348
1:2 Studiemedel	12 697	14 699	12 928	14 034	13 803	13 486	13 514
1:3 Avsättning för kreditförluster		0	0	1 542	1 585	1 519	1 523
1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor		0	0	1 602	918	986	1 270
1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	58	61	57	61	61	61	61
1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	20	29	27	27	27	27	27
1:7 Centrala studiestödsnämnden	322	329	302	344	340	343	350
1:8 Överklagandenämnden för studiestöd	12	12	12	13	14	14	14
<i>Äldreanslag</i>							
2013 1:3 Studiemedelsräntor	4 292	3 841	3 838	0	0	0	0
2008 25:06 Bidrag vid vissa kortare studier		0		0	0	0	0
2007 25:04 Rekryteringsbidrag		0	0	0	0	0	0
2003 25:05 Vuxenstudiestöd m.m.		0	0	0	0	0	0
Totalt för utgiftsområde 15 Studiestöd	21 068	22 444	20 634	21 005	20 077	19 766	20 108

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

**Tabell 3.2 Härledning av ramnivån 2014–2017.
Utgiftsområde 15 Studiestöd**
Miljoner kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	22 026	22 026	22 026	22 026
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	9	9	13	20
Beslut	1	-1 164	-1 628	-2 418
Övriga makro- ekonomiska förutsätt- ningar	-242	-473	-105	1 025
Volymer	-738	-447	-609	-700
Överföring till/från andra utgifts- områden	4	1	1	0
Övrigt ³	-53	126	70	156
Ny ramnivå	21 005	20 077	19 766	20 108

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2013. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2015–2017 är preliminär.

³ Vissa anslag minskas fr.o.m. 2014 till följd av beräknade samordningsvinster i samband med e-förvaltningsprojekt som genomförs i statsförvaltningen.

Inom utgiftsområdet ingår utgifter för studiestöd, framförallt studiehjälp och studiemedel. De samlade kostnaderna inom utgiftsområdet uppgick 2012 till 21,1 miljarder kronor. Prognosen för 2013 visar på en minskning med 0,4 miljarder kronor. Föreslagen anslagsnivå för utgiftsområdet 2014 är 21 miljarder kronor.

Budgetlagens (2011:203) bestämmelser om finansiering av förväntade förluster för statens utlåning bör tillämpas fullt ut på nyutlåning av studielån från och med 2014. Ränteinbetalningar från de studerande får disponeras för att betala räntekostnader till Riksgäldskontoret. Detta innebär att bruttoredovisningen av räntor avskaffas, se vidare avsnitt 3.8.1. Detta medför att två nya anslag tillkommer inom utgiftsområdet, anslag 1:3 *Avsättning för kreditförluster* och 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor* samt att medel överförs till dessa från det tidigare anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor*. I samband med denna förändring föreslår regeringen en teknisk nedjustering av utgiftstaket för 2014 med 481,4 miljoner kronor, se avsnitt 3.8.1.

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

På grund av föreslagna satsningar och de satsningar som riksdagen tidigare har beslutat om, av vilka flera tillfälliga satsningar har avslutats, bedöms utgifterna för studiemedel, kreditförluster och studiemedelsräntor öka med 1 miljon kronor 2014. För 2015 och 2016 beräknas utgifterna minska med 1 164 respektive 1 628 miljoner kronor. För 2017 beräknas utgifterna minska med 2 418 miljoner kronor.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

Jämfört med de beräkningar som gjordes i budgetpropositionen för 2013 bedöms utgifterna för 2014 minska med 242 miljoner kronor på grund av prisbasbelopp- och ränteförändringar. För 2015 och 2016 beräknas utgifterna minska med 473 respektive 105 miljoner kronor. För 2017 beräknas utgifterna öka med 1 025 miljoner kronor.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer och övriga anslagsförändringar

Utgifterna bedöms minska med 738 miljoner kronor 2014 samt beräknas minska med 447, 609 respektive 700 miljoner kronor för 2015, 2016 och 2017 på grund av förändrade volymer.

Vidare bedöms utgifterna minska med 56 miljoner kronor 2014 på grund av förändringen av regleringsbeloppen när det gäller den statliga ålderspensionsavgiften. Utgifterna beräknas öka med 123 miljoner kronor 2015, 67 miljoner kronor 2016 och 154 miljoner kronor 2017.

Två nya anslag tillkommer inom utgiftsområdet, anslag 1:3 *Avsättning för kreditförluster* och anslag 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor*. Medel överförs till dessa från det tidigare anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor* med sammanlagt 3 116 miljoner kronor 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas 2 482, 2 483 och 2 770 miljoner kronor överföras.

Tabell 3.3 Ramnivå 2014 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor	
	2014
Transfereringar ¹	16 762
Verksamhetskostnader ²	4 243
Investeringar ³	0,3
Summa ramnivå	21 005

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2012 och kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten ges någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

3.3 Verksamhet

I följande avsnitt presenteras studiestödsverksamheten, dvs. studiestöden och studiestödsadministrationen.

Studiestöden finansierar huvudsakligen de studerandes levnadsomkostnader under studietiden. För att möta skilda behov finns det olika former av studiestöd.

Stöden är till stor del generella på så sätt att alla får lika stora belopp. Stöden lämnas direkt till den studerande och i huvudsak oberoende av föräldrarnas eller familjens ekonomi.

Under 2012 fick nästan 975 000 studerande, 55 procent kvinnor och 45 procent män, någon form av studiestöd. Det totala antalet låntagare uppgick till nästan 1,5 miljoner. Utgifterna på statens budget för verksamheten uppgick under 2012 till ca 21 miljarder kronor.

För 2014 bedöms utgifterna uppgå till drygt 21 miljarder kronor. Utgifterna utgörs främst av transfereringar i form av bidrag, statens utgifter för räntor på de studielån som har tagits i Riksgäldskontoret och avsättning för förväntade kreditförluster. Eftersom studielånen finansieras genom lån i Riksgäldskontoret, ingår lånen inte i de takbegränsade utgifterna.

De olika stöden hanterades under 2012 av CSN, Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). CSN hanterade även återbetalningen av studielån. ÖKS hanterade överklaganden av beslut om studiestöd.

3.4 Mål

Målen för studiestödet slogs fast i samband med studiestödsreformen 2001 (prop. 1999/2000:10, bet. 1999/2000:UbU7, rskr. 1999/2000:96).

Studiestödet i form av bidrag och lån är en del av utbildningspolitiken. Studiestödet ska verka rekryterande och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. Det ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa. Studiestödet ska även ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden.

Målen ska uppnås genom ett effektivt, sammanhållet, flexibelt och rättssäkert studiestödssystem som ska vara enhetligt och överblickbart för den enskilde. De utbetalningar som görs från systemet ska vara riktiga, och den del av studiestödet som utgörs av lån ska återbetalas fullt ut.

Kort beskrivning av verksamheten

Studiehjälp

Studiehjälp består i huvudsak av studiebidrag som lämnas till heltidsstuderande i gymnasieskolan, extra tillägg som kan lämnas till studerande från inkomstsvaga hushåll och inackorderingstillägg som kan lämnas till vissa studerande som studerar på fristående skolor och som måste bo inackorderade på skolorten. Studiebidrag lämnas med 1 050 kronor per månad under tio månader per år. Storleken på det extra tillägget är beroende av elevens och föräldrarnas sammanlagda inkomster och förmögenhet. Inackorderingstillägget lämnas med ett belopp som är beroende av avståndet mellan föräldrahemmet och skolan.

Bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (Rg-bidrag)

Rg-bidrag lämnas för kostnader för mat, boende och hemresor vid viss gymnasieutbildning för döva och hörselskadade elever vid riksgymnasierna i Örebro samt till svårt rörelsehindrade elever i särskilt anpassad utbildning. Inom Rg-bidraget finns ett tilläggsbidrag som kan lämnas till elever som förutom Rg-bidrag får aktivitetsersättning och som därför inte har rätt till studiemedel.

Studiemedel

Studerande som uppfyller vissa grundvillkor har rätt till studiemedel. Studiemedel består av studiebidrag och studielån. Totalbeloppet (bidrag och lån) per studiemånad uppgår för 2013 till 9 776 kronor för heltidsstudier. Det finns två olika nivåer på bidraget, en generell och en högre nivå. Den generella bidragsnivån utgör 31,3 procent av totalbeloppet medan den högre nivån utgör 73 procent. Studiemedel med den högre bidragsnivån kan lämnas för studier på grundskolenivå och gymnasial nivå till vuxna studerande som saknar fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning. Vidare kan arbetslösa ungdomar under 25 år tillfälligt och under vissa förutsättningar få den högre bidragsnivån från och med den 1 januari 2011. Studiebidraget är skattefritt och pensionsgrundande. I vissa fall kan den studerande även få tilläggsbidrag, tillägglån och lån för vissa merkostnader. Tilläggsbidraget lämnas till studerande med barn och utgör ett differentierat kompletterande stöd beroende på antal barn. Tillägglån kan lämnas

till studerande över 25 år som har haft en viss arbetsinkomst kalenderåret närmast före studiestarten. Lån kan även lämnas för vissa merkostnader som den studerande har i samband med sina studier.

Återbetalning av studielån

Det finns för närvarande tre olika återbetalningssystem i bruk. I varje system finns det särskilda återbetalnings- och trygghetsregler som under vissa förutsättningar kan ge möjlighet till bl.a. nedsättning av årsbeloppet och avskrivning av studielån. Mer information om studielånesystemet finns nedan.

Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk (s.k. TUFF-ersättning)

Föräldrar till barn som använder teckenspråk, och med föräldrar likställda personer, kan få ersättning när de deltar i utbildning i teckenspråk.

Studielitteratur till vissa högskolestuderande

Högskolestuderande med synskada eller annan läsnedsättning kan få låna studielitteratur genom Myndigheten för tillgängliga medier.

Utländska medborgare

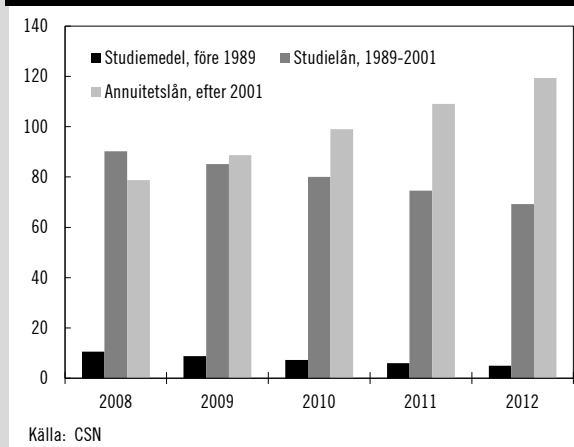
En studerande som inte är svensk medborgare kan under vissa förutsättningar få studiestöd för studier i Sverige. Det gäller utländska medborgare med permanent uppehållstillstånd i Sverige samt utländska medborgare som har uppehållsrätt och som bedöms ha en varaktig anknytning till Sverige. Vidare ska vissa utländska medborgare i studiestödshänseende jämföras med svenska medborgare. Det rör sig främst om migrerande arbetstagare och egenföretagare som är medborgare i en stat inom EU, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller i Schweiz och deras familjemedlemmar samt personer med permanent uppehållsrätt i Sverige. Tredjelandsmedborgare med ställning som varaktigt bosatta här och, sedan den 1 augusti 2013, innehavare av s.k. EU-blåkort jämföras med svenska medborgare vid studier i Sverige. När det gäller rätt till studiehjälp jämföras vissa familjemedlemmar till gästforskare respektive till innehavare av EU-blåkort med svenska medborgare.

Kort beskrivning av studielånesystemet

Tre olika lånesystem

Det finns för närvarande tre olika lånesystem. Det totala antalet låntagare i de tre återbetalningssystemen uppgick till nära 1,5 miljoner 2012. Låntagarnas skuld består av lån och kapitaliserade räntor samt administrativa avgifter. Låntagarnas totala skuld uppgick vid utgången av 2012 till 194,4 miljarder kronor. Diagram 3.1 visar hur den totala skulden för de olika låneformerna har utvecklats under de fem senaste åren. Drygt 3 procent av skulden avsåg återbetalningspliktiga studiemedel tagna före 1989, 36 procent studielån tagna mellan 1989 och 2001 och 62 procent annuitetslån tagna efter den 1 juli 2001.

Diagram 3.1 Låntagarnas skuld 2008–2012 (mdkr)

Den genomsnittliga skulden när det gäller annuitetslån är 125 000 kronor för kvinnor och för män 123 000 kronor. Historiskt sett har män haft högre studieskulder än kvinnor men sedan 2008 har dock kvinnor högre skulder på sina annuitetslån. Denna förändring beror troligtvis på att kvinnor i genomsnitt har studiemedel under en något längre tid än män.

Lån hos Riksgäldskontoret

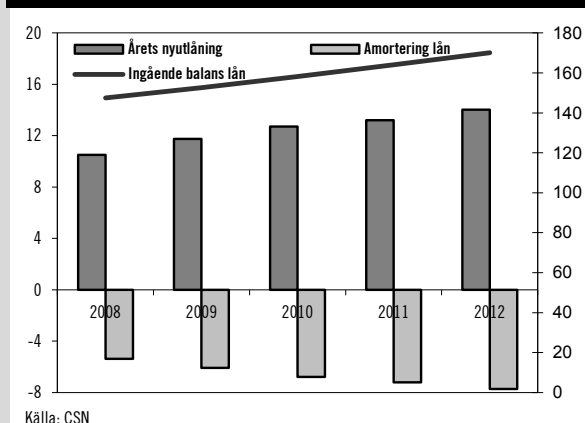
Sedan 1989 finansierar CSN studielånen genom upplåning hos Riksgäldskontoret.

Amorteringar från låntagarna som motsvarar upplånade medel minskar CSN:s låneskuld hos Riksgäldskontoret. Vid avskrivningar av lånefordringar minskar CSN skulden hos Riksgäldskontoret via anslag på statens budget. De räntor som påförs låntagarna och som är obetalda vid årsskiftet kapitaliseras och ökar den enskildes skuld. Den del av den enskildes skuld som utgörs av kapitaliserade räntor är inte upplånad

hos Riksgäldskontoret utan motsvaras i CSN:s balansräkning av balanserad kapitalförändring för låneverksamheten. Samtliga amorteringar av kapitaliserade räntor från låntagare med studielån återredovisas mot statens budget via inkomsttitlar. Amorteringar av räntor för studielån reducerar den balanserade kapitalförändringen för låneverksamheten. Från och med 2014 införs en ny hantering av räntor och förluster på studielån, se avsnitt 3.8.1.

I skalan till höger i diagram 3.2 redovisas ingående balans för lån 2008–2012. I skalan till vänster i samma diagram redovisas omfattningen av årets nyutlåning respektive årets amortering av lån inklusive kapitaliserad ränta. Lånebeloppet i Riksgäldskontoret är lägre än låntagarnas totala skuld på 194,4 miljarder kronor. Skillnaden beror på att skulden inkluderar kapitaliserade räntor samt att delar av skulden består av studiemedel som togs före 1989 och som därmed inte finansierades genom lån i Riksgäldskontoret.

Diagram 3.2 Lånekrediter i Riksgäldskontoret 2008–2012 (mdkr)

Anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor* används bl.a. för ränteutgifter för lån i Riksgäldskontoret. Räntesatsen för 2012 var 2,15 procent. Anslaget belastas med hela räntekostnaden. Därutöver används anslaget för att täcka utgifter för avskrivningar av lån tagna efter 1988. Anslaget upphör från och med 2014, se avsnitt 3.8.1. Låntagare betalar en nedsatt ränta på sina studielån och annuitetslån till CSN. Räntesatsen är 70 procent av den ränta som CSN betalar till Riksgäldskontoret, dvs. 1,5 procent för 2012.

3.5 Resultatredovisning

Tabell 3.4 Antal studiestödstagare och utbetalda belopp i tusental kronor, 2010–2012¹

	2010			2011			2012			Utbetalt bidrag ²	Utbetalt lån
	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)		
Studiehjälp	484 700	49	51	468 200	49	51	445 300	49	51	3 664	
Varav											
Utland	1 010	66	34	1 110	68	32	1 130	68	32	10	
Studiemedel	502 340			500 180			502 310			12 697	13 978
Varav											
Grundskolenivå	24 130	69	31	22 870	70	30	22 920	71	29	636	109
Gymnasial nivå	114 070	61	39	113 870	61	39	110 070	61	39	2 799	1 580
Eftergymnasial nivå	333 380	59	41	331 680	59	41	336 590	59	41	8 589	10 419
Utlandsstudier	30 770	59	41	31 770	59	41	32 730	59	41	673	1 870
Studiemedelsräntor och avskrivningar										4 291	
Bidrag till vissa funktionshindrade i gymnasieskolan	510	48	52	469	50	50	447	50	50	44	
Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	174	63	37	182	62	38	154	62	38	13	
Studielitteratur	1 390	69	31	4 383³	68	32	4 714	68	32	20	
Totalt	989 114			973 414			952 925				

Källor: CSN, SPSM och MTM.

¹ Tabellen visar det bruttoräknade antalet stödtagare per studiestöd. När antalet stödtagare redovisas fördelat per bidrags- eller utbildningsnivå och sedan summeras blir de som fått utbetalningar på fler än en nivå under året dubbelräknade.

² Belopp för studiemedel och bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk inkluderar statlig ålderspensionsavgift. Belopp för studiemedel inkluderar tilläggsbidrag.

³ Antalet låntagare redovisas på ett nytt sätt vilket gör att jämförelse med tidigare år inte kan göras.

I detta avsnitt redovisas resultatet av statens insatser inom studiestödsverksamheten. Resultaten för varje studiestöd redovisas per studerandegrupp fördelat på grundskolenivå och gymnasial nivå (t.ex. kommunal vuxenutbildning och folkhögskoleutbildning) respektive eftergymnasial nivå (t.ex. högskoleutbildning, yrkes-högskoleutbildning eller motsvarande). Vidare redogörs särskilt för studieekonomi, studerande utomlands, studerande med barn, lånebenägenhet och den enskildes skuldsättning, låntagare och den totala studieskulden samt studiestödsadministrationen.

Målen för studiestödet är, som angetts i tidigare avsnitt, att studiestödet ska verka rekryterande och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. Det ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa. Studiestödet ska också ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden. Under respektive avsnitt finns angivet vilka indikatorer som har valts ut för att mäta måluppfyllelsen. Under avsnitt 3.6 görs en sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen inom utgiftsområdet.

3.5.1 Unga studerande på gymnasial nivå i Sverige

De studiestöd som lämnas till unga studerande på gymnasienivå i Sverige är studiehjälp och bidrag till vissa funktionshindrade elever.

Indikator för att mäta rekryterande effekt:

- antal studerande med inackorderingstillägg.

Indikator för att mäta utjämnande effekt:

- antal studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg.

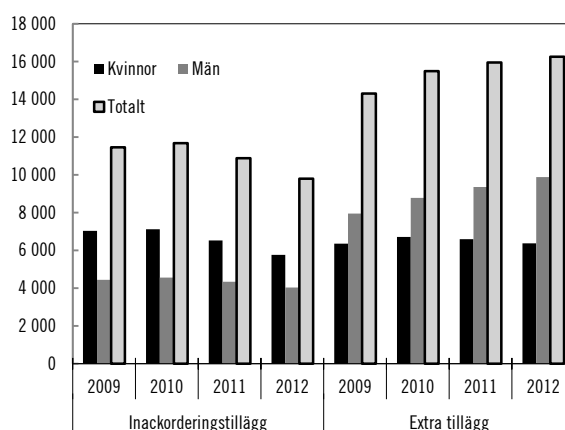
Under 2012 fick ca 444 100 studerande studiehjälp för studier i Sverige, vilket är en minskning med ca 5 procent jämfört med tidigare år. Av dem som hade studiebidrag gick 72 procent i kommunala gymnasieskolor och 26 procent i fristående gymnasieskolor. Cirka 2 procent studerade på folkhögskolor och i den kommunala vuxenutbildningen.

Drygt 2 procent av samtliga studerande med studiehjälp fick inackorderingstillägg under

2012. Av dem som studerade på fristående gymnasieskolor hade knappt 6 procent inackorderingstillägg, vilket motsvarar knappt 7 000 personer. Därutöver var det ca 2 600 studerande på folkhögskolor och ett mindre antal studerande på bl.a. kompletterande utbildningar som hade inackorderingstillägg.

Under 2012 lämnades extra tillägg till 3,7 procent av samtliga studerande med studiehjälp. Extra tillägg kan lämnas med 855, 570 eller 285 kronor i månaden beroende på familjens inkomst. Under 2012 fick 90 procent av de studerande med extra tillägg den högsta bidragsnivån, 855 kronor per månad. Personer i hushåll vars inkomst understiger 85 000 kronor per år är berättigade till den bidragsnivån.

Diagram 3.3 Antal studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg 2009–2012

Källa: CSN

Antalet studerande som har fått sin studiehjälp indragen på grund av olovlig frånvaro har ökat med ca 43 procent från 2011 och uppgick under 2012 till 21 600 personer. Det motsvarar nära 5 procent av det totala antalet studerande med studiehjälp. CSN:s rutin för när olovlig frånvaro ska rapporteras till CSN ändrades den 1 januari 2012. Att fler studerande får sin studiehjälp indragen beror dels på en ökad medvetenhet hos skolorna om att ogiltig frånvaro ska rapporteras, dels på skärpta riktlinjer från CSN för vad som är heltidsstudier. Det var fler män än kvinnor som fick indragen studiehjälp, 63 procent män och 37 procent kvinnor. En hög andel av dem som rapporterats ha olovlig frånvaro får ett återkrav av den studiehjälp som redan har hunnit betalas ut.

**Tabell 3.5 Unga studerande på gymnasienivå med studie-
hjälp och Rg-bidrag**

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2012	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2012 (mnr)
Studiehjälp i Sverige	444 100	49	51	3 654
Studiebidrag	443 600	49	51	3 466
Inackorderings-tillägg	9 800	59	41	90
Extra tillägg	16 300	39	61	98
Rg-bidrag	447	50	50	44

Källa: CSN

3.5.2 Vuxna studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå i Sverige

Vuxna studerande kan få studiemedel för studier på grundskolenivå och gymnasial nivå.

Indikatorer för att mäta rekryterande effekt:

- antal studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med studiemedel, och
- antal studerande på dessa nivåer med den högre bidragsnivån.

Indikator för att mäta utjämnande effekt:

- antal studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med den högre bidragsnivån.

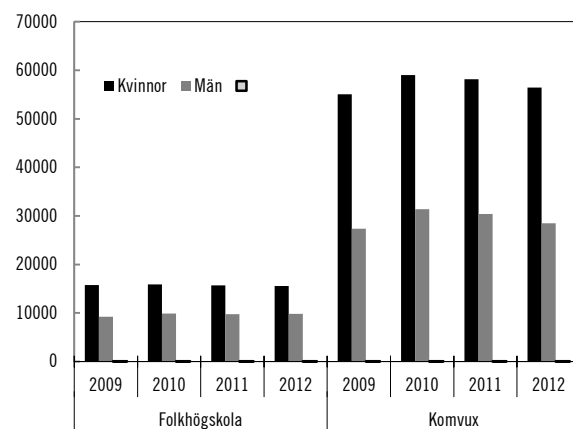
Under 2012 fick ca 22 900 studerande studiemedel för studier på grundskolenivå, vilket är oförändrat jämfört med året innan. Cirka 13 500 studerande fick studiemedel med den högre bidragsnivån under 2012, vilket motsvarar 59 procent av stödtagarna på grundskolenivå. Det är en ökning med knappt 1 procentenhet jämfört med föregående år. De som studerar med studiemedel på grundskolenivå är äldre än studerande på andra nivåer. Under 2012 var 56 procent av de studerande på den nivån äldre än 30 år, medan 19 procent var äldre än 40 år.

Under 2012 återfanns de flesta vuxenstuderande med studiemedel på grundskolenivå, 88 procent, inom kommunal vuxenutbildning (komvux). Resterande studerade på folkhögskola.

Antalet personer med studiemedel för studier på gymnasial nivå uppgick 2012 till ca 110 100, vilket är en minskning med 3 procent

jämfört med 2011. En majoritet av de studerande, 53 procent, var yngre än 25 år, medan 28 procent var 30 år eller äldre och 10 procent var 40 år eller äldre. Åldersfördelningen har varit förhållandevis oförändrad de senaste åren.

Cirka 30 700 studerande på gymnasial nivå fick under 2012 studiemedel med den högre bidragsnivån, vilket är en minskning med ca 600 personer jämfört med 2011. Andelen studerande med den högre bidragsnivån, 28 procent, var i princip oförändrad jämfört med 2011.

Diagram 3.4 Antal studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med studiemedel, fördelat på folkhögskolor och komvux, 2009–2012

Källa: CSN

Av dem som studerade med studiemedel på gymnasial nivå under 2012 läste ca 62 procent inom komvux, vilket är en minskning med 6 procentenheter jämfört med 2011. Andelen kvinnor av de vuxna studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå inom komvux var drygt 66 procent medan 34 procent var män. Motsvarande andelar för folkhögskolan var 61 procent kvinnor och 39 procent män.

Från och med 2011 får den högre bidragsnivån inom studiemedlen lämnas till vissa arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år för vissa studier på grundskolenivå eller gymnasial nivå inom komvux eller folkhögskola. Under 2012 fick ungefär 3 150 ungdomar studiemedel med den högre bidragsnivån. Antalet har ökat med 730 ungdomar jämfört med föregående år. Lika många kvinnor som män tog del av satsningen under 2012.

Tabell 3.6 Vuxna studerande med studiemedel

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2012	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2012 (mnkr)
Grundskolenivå	22 900	70	30	472
varav med den högre bidragsnivån	13 500	73	27	380
Gymnasial nivå	110 100	61	39	2 121
varav med den högre bidragsnivån	30 700	68	32	1 058
Totalt	133 000	63	37	2 593

Källa: CSN

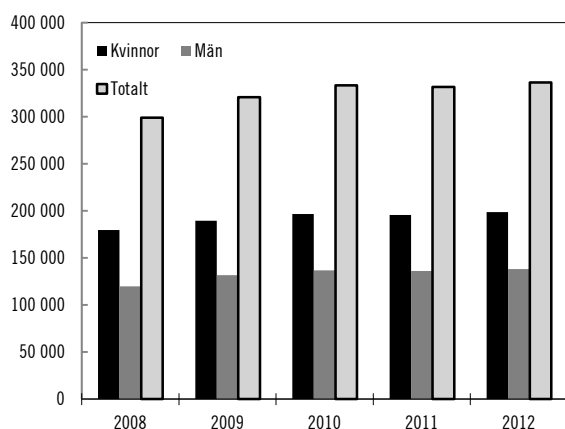
3.5.3 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige

Det studiestöd som lämnas till studerande på eftergymnasial nivå i Sverige är studiemedel. Till högskolestuderande med synskada eller annan läsnedsättning ges även möjlighet att låna studielitteratur.

Indikator för att mäta rekryterande effekt:

- antal studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel.

Under 2012 studerade ca 336 600 personer på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel, vilket är en ökning med 4 900 studerande jämfört med 2011. Under 2012 ökade antalet studiemedelstagare på eftergymnasial nivå med 1,5 procent och antalet är det största någonsin.

Diagram 3.5 Antal studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel, 2008–2012

Källa: CSN

De allra flesta studiemedelstagare på eftergymnasial nivå under 2012, ca 88 procent,

studerade vid universitet eller högskola. Cirka 10 procent var registrerade som studerande vid yrkeshögskoleutbildning eller kvalificerad yrkesutbildning. Resterande andel studerade inom utbildningsformer som t.ex. kompletterande utbildningar. Dessa andelar har inte förändrats nämnvärt under de senaste åren. Antalet studerande med studiemedel ökade under 2012 inom universitet och högskola medan antalet studerande minskade något inom kvalificerad yrkesutbildning och yrkeshögskola.

Av de studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel 2012 var 58 procent yngre än 25 år och 17 procent 30 år eller äldre. Det har inte skett några förändringar i åldersstrukturen mellan 2011 och 2012.

Som framgår av tabellen nedan är det fler kvinnor än män som har studiemedel för studier på eftergymnasial nivå. Andelen kvinnor och män som har studiemedel följer utvecklingen av andelen kvinnor och män som studerar på eftergymnasial nivå.

Tabell 3.7 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2012	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2012 (mnkr)
Eftergymnasial nivå	336 600	59	41	6 621

Källa: CSN

Studielitteratur till vissa högskolestuderande

Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) lanserade under året sin nya mediewebb Legimus. Legimus har en del som riktar sig enbart till studerande på universitet och högskolor. Vidare innehåller den flera funktioner som är utvecklade för att personal på lärosäten ska kunna förmedla service till de studerande. MTM har under 2012 fortsatt att samverka med universitet och högskolor för att kunna producera delar av kurslitteraturen så att den är tillgänglig redan vid terminsstarten.

Antalet studerande som har rätt att beställa nyproduktion av obligatorisk kurslitteratur var 4 714 personer under 2012, vilket är en ökning med ca 330 personer jämfört med föregående år. Utöver dessa studenter finns ett antal som lånar obligatorisk kurslitteratur utan att vara registrerade hos MTM. De använder i

stället sitt universitetsbibliotek eller annat bibliotek.

3.5.4 Studerande utomlands

Det huvudsakliga stödet till studerande utomlands är studiemedel. Studerande under 20 år kan i vissa fall få studiehjälp för gymnasiestudier utomlands i form av studiebidrag, inackorderingstillägg, extra tillägg och ersättning för dagliga resor. Studiemedel kan lämnas för gymnasiala och eftergymnasiala studier utomlands. Rätten till studiemedel för studier på gymnasial nivå utanför EES och Schweiz är dock begränsad. Förutom ordinarie bidrag och lån kan även merkostnadslån för bl.a. undervisningsavgifter och resor lämnas.

Indikatorer för att mäta rekryterande effekt:

- antal studerande utomlands med studiehjälp, och
- antal studerande utomlands med studiemedel på gymnasial och eftergymnasial nivå.

Studiehjälp

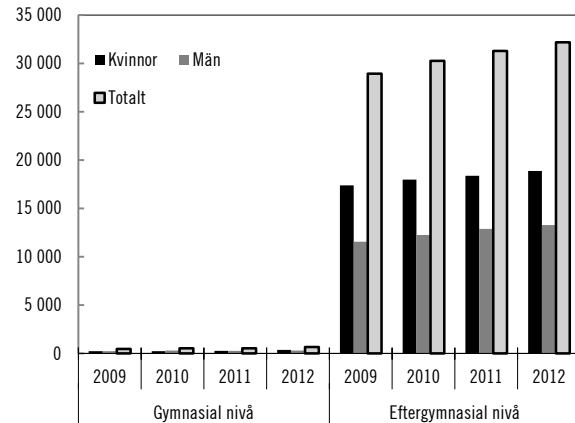
Antalet studerande med studiehjälp för gymnasiestudier utomlands uppgick till ca 1 100 under 2012, vilket är oförändrat jämfört med 2011. Av dessa fick 300 personer inackorderingstillägg och ett fåtal personer fick extra tillägg eller ersättning för dagliga resor.

Studiemedel

Antalet utlandsstuderande på gymnasial nivå med studiemedel uppgick 2012 till knappt 700, vilket är en ökning med 140 studerande jämfört med året innan. Av de utlandsstuderande på gymnasial nivå var 53 procent kvinnor och 47 procent män. Antalet utlandsstuderande på eftergymnasial nivå med studiemedel uppgick 2012 till 32 700, vilket är en ökning med 2 procent jämfört med 2011. Det är fjärde året i rad som antalet utlandsstuderande ökar efter flera år med ett minskande antal. Av de utlandsstuderande på eftergymnasial nivå var 59 procent kvinnor och 41 procent män. Cirka 9 procent av

samtliga studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå studerade utomlands under 2012. Andelen är oförändrad jämfört med året innan.

Diagram 3.6 Antal studerande med studiemedel vid utlandsstudier i olika utbildningsnivåer, 2009–2012

Källa: CSN

Av de utlandsstuderande på eftergymnasial nivå under 2012 utgjorde gruppen fritt utresande studenter, dvs. studerande som på eget initiativ studerar utomlands utan stöd av något avtal mellan lärosäten, den största andelen med ca 65 procent. Gruppen studerande inom ramen för utbytesprogram utgjorde ca 25 procent och gruppen som läste en icke akademisk språkkurs 10 procent. Antalet fritt utresande och antalet studerande inom ramen för utbytesprogram ökade med 4 procent mellan 2011 och 2012. Över en längre tidsperiod är trenden att fritt utresande ökar och att andelen studerande på ickeakademiska språkkurser minskar. Andelen studerande på utbytesprogram har varit relativt konstant under 2000-talet, men den har ökat under 2011 och 2012.

Cirka 63 procent av de utlandsstuderande på eftergymnasial nivå studerade under 2012 inom EES och i Schweiz. De tio länder som tar emot flest svenska studerande är USA, Storbritannien, Danmark, Frankrike, Spanien, Polen, Australien, Tyskland, Norge och Japan.

Det är främst yngre studiemedelstagare som väljer utlandsstudier. Av de utlandsstuderande på eftergymnasial nivå under 2012 var 64 procent under 25 år och bara 7 procent 30 år eller äldre.

Tabell 3.8 Studerande utomlands

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2012	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgift 2012 (mnr)
Studiehjälp	1 110	68	32	10
varav inackorderings-tillägg	293	62	38	3,1
varav extra tillägg eller ersättning för dagliga resor	24	58	42	0,1
Studiemedel för gymnasiala studier	690	54	46	9
Studiemedel för eftergymnasiala studier	32 200	59	41	520
Totalt	34 000	59	41	539

Källa: CSN

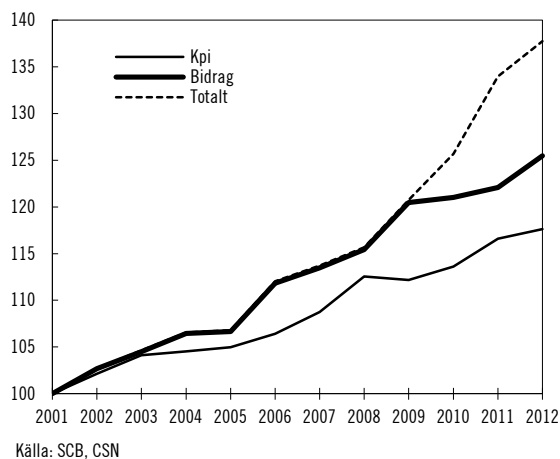
3.5.5 Studieekonomi

Indikator för att mäta rekryterande och utjämnande effekt:

- Studiemedlens allmänna köpkraft i en jämförelse med konsumentprisindex.

En jämförelse med konsumentprisindex (KPI) visar att studiemedlens allmänna köpkraft under 2012 var den högsta sedan studiemedelssystemet infördes 1965. Detta tyder på att studiemedlens värde står sig relativt väl. Den ökade köpkraften kan förklaras av att studiemedlen höjdes både 2010 och 2011.

Diagram 3.7 Jämförelse mellan utvecklingen av studiemedelsbeloppen och konsumentprisindex 2001–2012, procentuell förändring

CSN har under de senaste åren ökat sin kunskap om de studerandes ekonomiska och sociala situation. När CSN undersöker hur mycket studiemedlen räcker till används flera olika metoder. CSN genomför bl.a. vartannat år en större enkätundersökning. Den enkätundersökning som CSN gjorde under 2011 visar att bland de studerande som hade både studiebidrag och studielån ansåg en tredjedel att studiemedlen helt täcker deras levnadsomkostnader. Detta är en klar ökning jämfört med föregående undersökning 2009. Vidare ansåg 60 procent av samtliga studiemedelstagare att studiemedlen täcker 75 procent eller mer av levnadsomkostnaderna. Män uppger i något större utsträckning än kvinnor att studiemedlen helt eller till stor del täcker omkostnaderna. Studerande kvinnor är generellt sett något äldre än studerande män. Då levnadsomkostnaderna tenderar att öka i takt med åldern, kan ålderskillnaden bidra till att förklara skillnaden mellan män och kvinnor. Undersökningen visar också att 42 procent av studiemedelstagarna arbetade vid sidan av sina studier. Som skäl till varför de väljer att arbeta vid sidan av studierna angav de studerande bl.a. att de får arbetspraktik, att det gör det lättare att få ett arbete efter avslutade studier och att det är för att få extrapengar. Sammantaget var 63 procent av studiemedelstagarna nöjda med sin ekonomiska situation, vilket är en ökning med 12 procentenheter jämfört med 2009. En ny undersökning av de studerandes ekonomiska och sociala situation kommer att göras under hösten 2013.

3.5.6 Studerande med barn

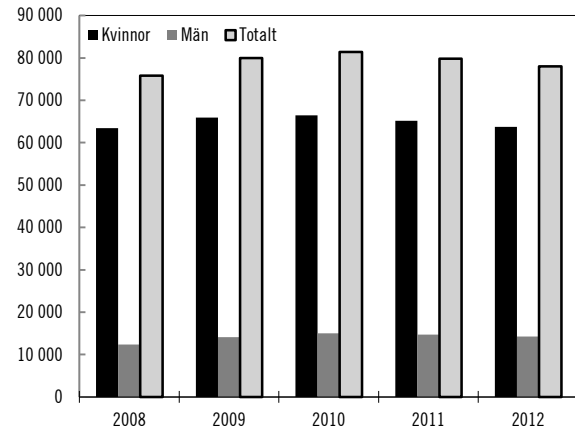
För att underlätta för personer med barn att studera får studiemedel i form av tilläggsbidrag lämnas. Bidraget lämnas som ett differentierat stöd beroende på antalet barn.

Indikatorer för att mäta rekryterande och utjämnande effekt:

- antal studerande med tilläggsbidrag,
- antal studerande utomlands med tilläggsbidrag, och
- andel studerande med studiemedel på grundskolenivå, gymnasial nivå och eftergymnasial nivå med tilläggsbidrag.

Under 2012 fick ca 78 000 studerande med studiemedel tilläggsbidrag, vilket är en minskning med drygt 1 800 personer jämfört med 2011. Av dessa var 82 procent kvinnor och 18 procent män.

Diagram 3.8 Antal studerande med tilläggsbidrag, 2008–2012

Källa: CSN

Av det totala antalet kvinnor som hade studiemedel 2012 fick ca 23 procent tilläggsbidrag, medan motsvarande andel för männen var nära 8 procent.

Andelen studerande med studiemedel på grundskolenivå och gymnasial nivå som fick tilläggsbidrag under 2012 var 51 respektive 27 procent, medan andelen på eftergymnasial nivå var 12 procent. Av dem som studerade med den högre bidragsnivån fick 49 procent tilläggsbidrag. Motsvarande andel för dem som studerade med det generella bidraget var 17 procent. Skillnaderna i andelen med tilläggsbidrag kan bl.a. förklaras av att det skiljer i ålder mellan de olika grupperna och att äldre studerande oftare har barn.

Tabell 3.9 Tilläggsbidrag till studerande med barn

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2012	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2012 (mnkr)
Tilläggsbidrag	78 000	82	18	369
varav utlandsstuderande	557	57	43	2,6

Källa: CSN

3.5.7 Lånebenägenhet och den enskildes skuldsättning

Indikatorer för att mäta rekryterande och utjämnande effekt:

- antal studerande som tog studielån i förhållande till antal studerande med studiebidrag (s.k. lånebenägenhet),
- andel utlandsstuderande med studielån, och
- andel studerande med studielån på eftergymnasial nivå med merkostnads- och tilläggs lån.

Indikatorer för att mäta god effekt på samhälls-ekonomin:

- studerandes lånebenägenhet i olika åldersgrupper och på olika utbildningsnivåer,
- antal studerande med studielån på eftergymnasial nivå med merkostnads- och tilläggs lån,
- andel utlandsstuderande med studielån, och
- genomsnittlig skuld på annuitetslån för nya återbetalningsskyldiga fördelat på studienivå och kön.

Lånebenägenhet

Antalet studerande som tar studielån i förhållande till antalet studerande med studiebidrag, dvs. lånebenägenheten, har minskat kontinuerligt sedan studiestödsreformen 2001. Sedan 2009 har lånebenägenheten endast förändrats marginellt. Lånebenägenheten för samtliga utbildningsnivåer var 67,2 procent under 2012 jämfört med 66,9 procent 2011.

Studielån

Lånebenägenheten vid studier på grundskolenivå minskade något under 2012 och var 34 procent. Vid studier på gymnasial nivå minskade lånebenägenheten marginellt jämfört med föregående år och uppgick till 54 procent. Lånebenägenheten vid studier på eftergymnasial nivå i Sverige ökade marginellt jämfört med föregående år och uppgick till ca 72 procent under 2012.

Tabell 3.10 Studerandes lånebenägenhet i olika utbildningsnivåer, 2009–2012

Andel av samtliga låntagare

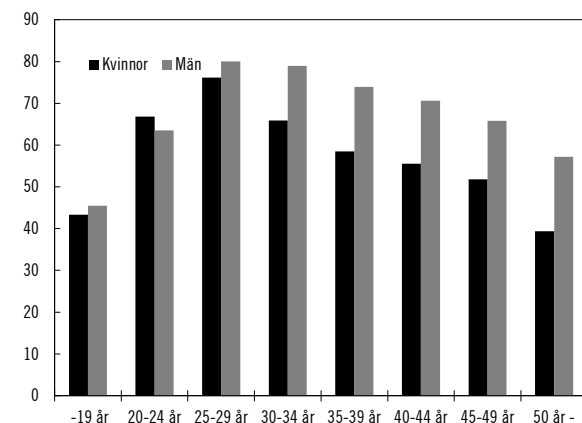
	2009	2010	2011	2012
Grundskolenivå	34,8	35,8	34,6	34,2
Kvinnor	30,9	31,3	30,4	29,8
Män	44,3	45,9	44,4	44,7
Gymnasienivå	54,9	55,6	54,5	53,9
Kvinnor	54,3	54,8	53,9	53,3
Män	56,1	57,0	55,4	54,8
Eftergymnasial nivå	72,2	71,9	71,7	72,1
Kvinnor	72,5	72,0	71,5	71,8
Män	71,9	71,7	71,8	72,6

Källa: CSN

Män tar oftare studielån jämfört med kvinnor. Under 2012 tog 68,4 procent av männen lån jämfört med 66,4 procent av kvinnorna. Speciellt stor är skillnaden för studerande på grundskolenivå. Där är andelen studerande män som hade studielån 45 procent jämfört med 30 procent för studerande kvinnor.

Utlandsstuderande är mer benägna att ta lån än de som studerar i Sverige. Under 2012 var andelen utlandsstuderande som hade studielån ca 83 procent, vilket är något högre jämfört med föregående år.

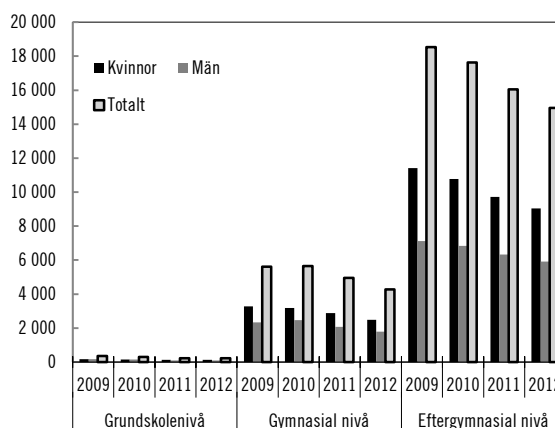
Lånebenägenheten varierade inte enbart mellan studerande på olika studienivåer utan även mellan olika åldersgrupper. De yngsta och de äldsta studiemedelstagarna var de som i minst omfattning valde att ta studielån. För ungdomar i åldrarna 20–24 år uppgick lånebenägenheten till 65 procent under 2012. Mest lånade studerande i åldrarna 25–29 år, där 78 procent tog lån.

Diagram 3.9 Studerandes lånebenägenhet fördelat på åldersgrupper och kön, 2012

Källa: CSN

Tillägglån

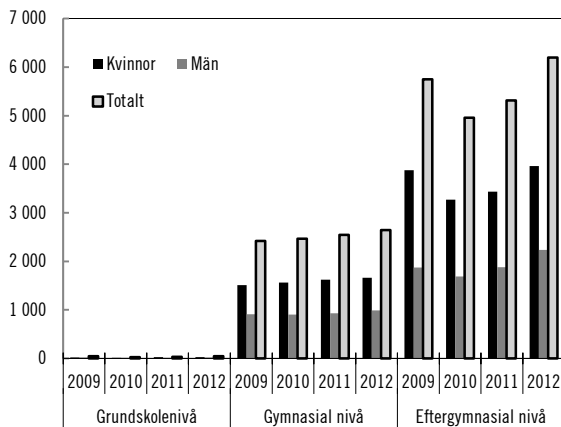
Antalet studerande med studielån som även har tillägglån minskade under 2012. I genomsnitt tog totalt 6 procent av de studerande med studielån även tillägglån under 2012. Under 2012 fick nära 15 000 personer med studielån tillägglån för studier i Sverige på eftergymnasial nivå, vilket är en minskning med drygt 6 procent jämfört med 2011.

Diagram 3.10 Antal studerande med tillägglån i olika utbildningsnivåer, 2009–2012

Källa: CSN

Merkostnadslån

Antalet stödtagare med merkostnadslån för t.ex. undervisningsavgifter, dubbel bostättning eller resor mellan hemorten och studieorten för studier i Sverige ökade något under 2012. Andelen studerande med studielån på eftergymnasial nivå som även tog merkostnadslån var 3 procent, vilket är en marginell ökning jämfört med tidigare år. Under året hade 6 200 personer merkostnadslån för studier på eftergymnasial nivå i Sverige. Av dessa var 64 procent kvinnor och 36 procent män.

Diagram 3.11 Antal studerande med merkostnadslån i olika utbildningsnivåer, 2009–2012

Källa: CSN

Utlandsstuderande är den grupp som oftast tar merkostnadslån. Andelen utlandsstuderande med studielån som tog merkostnadslån under 2012 var 47 procent. Merkostnadslån till utlandsstuderande får lämnas för exempelvis resor, försäkring och undervisningsavgifter. Cirka 12 500 studerande fick under 2012 lån till undervisningsavgifter medan lån till resor lämnades till ca 8 900 studerande och lån till försäkring till ca 6 100 studerande.

Tabell 3.11 Studerande med studielån, tilläggs lån och merkostnadslån

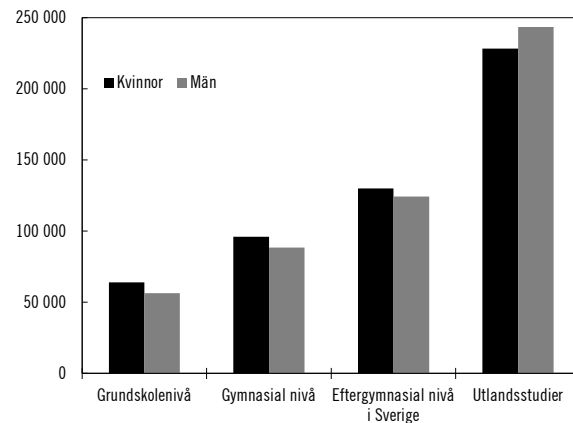
Antal studerande och utbetalade belopp

	Antal 2012	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utbetalda belopp 2012 (mnkr)
Studielån	313 815	59	41	13 128,9
Tilläggs lån	18 900	60	40	210,1
Merkostnadslån	24 540	59	41	640,0

Den enskildes skuldsättning

Utbildning ger avkastning både för den enskilde och för samhället i stort. Kostnaderna för utbildning delas därför mellan den enskilde och samhället. Studiemedlen består av en bidragsdel och en frivillig lånedel där lånet ska avse den investering som den enskilde gör.

Ett sätt att mäta skuldsättningen är att titta på hur stor skuld de studerande har vid återbetalningens början, dvs. direkt efter studierna. Skuldsättningen skiljer sig mycket mellan studerande på olika nivåer.

Diagram 3.12 Genomsnittlig skuld på annuitetslån för nya återbetalningsskyldiga 2012 fördelat på studienivå och kön

Källa: CSN

De studerande som har tagit lån för eftergymnasiala studier i Sverige och som börjat betala tillbaka på sin skuld under 2012 har lånat i genomsnitt 133 100 kronor. Denna grupp kan ha studerat på flera utbildningsnivåer, men har inte haft studiemedel för utlandsstudier. För dem som har studerat på eftergymnasial nivå och som helt eller delvis studerat utomlands var skuldsättningen i genomsnitt 245 200 kronor. Utlandsstuderande är mer benägna att ta studielån än de som studerar i Sverige.

Av samtliga låntagare som blev återbetalningsskyldiga den 1 januari 2013 hade 89 procent en skuld som var lägre än 200 000 kronor. Av låntagarna hade en procent en skuld på 500 000 kronor eller mer. Jämfört med de som blev återbetalningsskyldiga den 1 januari 2012 har skuldsättningen ökat något för samtliga utbildningsnivåer och särskilt för de som har studerat utomlands. För studerande utomlands var den genomsnittliga skuldsättningen 11 000 kronor högre.

3.5.8 Låntagare och den totala studieskulden

Indikatorer för att mäta god effekt på samhälls-ekonomi:

- total studieskuld, varav andel osäkra fordringar,
- andel inbetalt årsbelopp för bosatta utomlands jämfört med bosatta i Sverige,
- antal personer som har beviljats nedsättning av det belopp som ska betalas tillbaka under året och totalt värde på nedsättningen,

- antal beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl och totalt avskrivet belopp,
- antal personer där krav på återbetalning av studiestöd har överförts till Kronofogdemyndigheten och den ackumulerade fordran hos myndigheten, och
- total fordran på utomlands bosatta återbetalare, varav andel osäkra fordringar.

Det totala antalet låntagare i de tre återbetalningssystemen uppgick till knappt 1,5 miljoner vid utgången av 2012. Antalet låntagare fortsatte att öka under 2012. Ökningen jämfört med 2011 var ca 18 000 personer och ökningen var något större än de senaste två åren.

Antalet låntagare med lån i två eller i vissa fall tre olika återbetalningssystem uppgick till ca 156 300 personer. I takt med att låntagare slutbetalar sina skulder i de äldre återbetalningssystemen minskar antalet låntagare med mer än ett lån. Under 2012 minskade antalet låntagare med mer än ett lån med 19 200 personer.

Återbetalningen av studielån minskade något under 2012. Jämfört med 2011 betalades det in ca 0,2 miljarder kronor mindre till CSN. Totalt betalades drygt 13 miljarder kronor inklusive räntor och avgifter in. Av de årsbelopp som debiterades 2012 betalades 93 procent in när det gäller låntagare bosatta i Sverige. Denna andel har varit stabil under de senaste fem åren. Motsvarande andel för låntagare bosatta utomlands var 68 procent, vilket är en minskning med 2 procentenheter jämfört med 2011.

Tabell 3.12 Inbetalt belopp under det första betalningsåret fördelat på bosättning¹

Andel av debiterat belopp efter nedsättningar (%)

Bosättning	Inbetalt 2010	Inbetalt 2011	Inbetalt 2012
Sverige	94,2	93,7	93,4
Utomlands	69,2	69,8	67,6
Okänd	3,4	4,1	3,3
Totalt	92,0	91,6	91,2

Källa: CSN

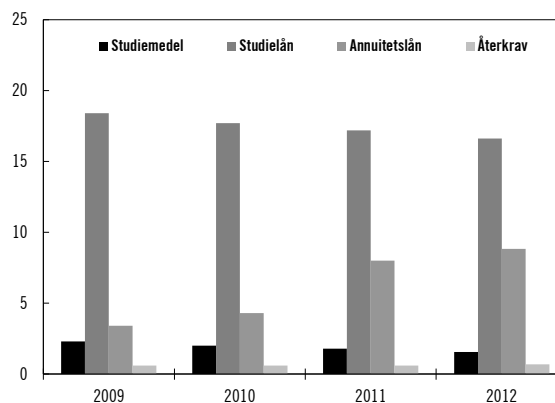
¹ Inbetalningarna avser vad som har betalats under respektive avgiftsår.

Den totala studieskulden när det gäller studielån ökade under 2012 från 189,9 till 194,4 miljarder kronor. Ökningen beror på att antalet personer med annuitetslån stiger för varje år, vilket ger effekter på den totala studieskulden.

Av den totala studieskulden på 194,4 miljarder kronor 2012 har CSN bedömt att 27,7 miljarder kronor, eller ca 14 procent, utgörs av osäkra

fordringar som riskerar att skrivas av. Andelen osäkra fordringar är oförändrad jämfört med 2011. Vidare har CSN bedömt att av den totala utestående fordran på 1,2 miljarder kronor i fråga om återkrav av studiestöd är 0,7 miljarder kronor osäkert.

Diagram 3.13 Osäkra fordringar, fördelat på lånetyp och återkrav, 2009–2012 (mdkr)

Källa: CSN

Antalet låntagare som CSN saknade adresser till uppgick vid slutet av 2012 till ca 15 200, vilket motsvarar 1 procent av samtliga låntagare. Detta är en antalsmässig minskning jämfört med 2011, men andelen av det totala antalet låntagare är densamma som mellan 2009 och 2011. Den totala utestående fordran för dessa låntagare uppgick vid årsskiftet 2012/2013 till 1,4 miljarder kronor, en minskning med 16 procent jämfört med föregående årsskifte.

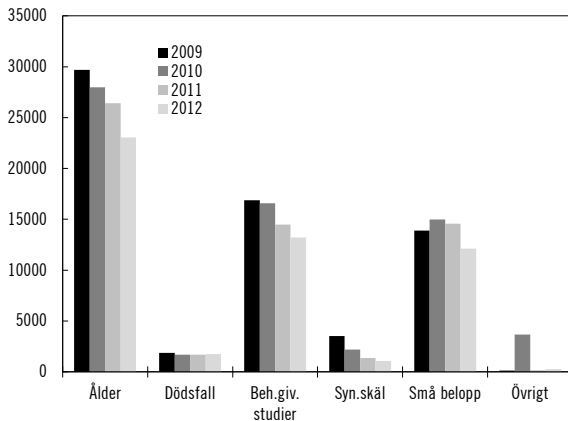
Nedsättning av årsbelopp

En person kan ansöka om att få det belopp som han eller hon ska betala tillbaka under året nedsatt. Det finns tre huvudsakliga skäl till att en återbetalare får nedsatt årsbelopp: nedsättning på grund av låg inkomst, nedsättning på grund av studier och nedsättning med hänsyn till synnerliga skäl. Återigen sjunker antalet personer som har fått nedsatt årsbelopp. Under 2012 fick 162 100 personer beslut om nedsättning, vilket är 2 000 färre än under 2011. Värdet av nedsättningarna är 1,13 miljarder kronor, vilket är en minskning med 3 procent jämfört med 2011.

Avskrivningar

Avskrivning av lån kan ske främst på grund av åldersregler, dödsfall, behörighetsgivande studier, sjukdom eller synnerliga skäl. Dessutom skriver CSN av skulder som vid ett årsskifte är 100 kronor eller lägre, vilket redovisas som små belopp i diagram 3.14.

Diagram 3.14 Beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl, 2009–2012

Källa: CSN

Under 2012 fick ca 53 000 låntagare sina skulder helt eller delvis avskrivna, vilket är en minskning med 9 000 personer jämfört med 2011. Det totala avskrivna beloppet under 2012 var 627 miljoner kronor, vilket var en minskning med 27 miljoner kronor jämfört med föregående år.

Återbetalare med krav hos Kronofogdemyndigheten

I slutet av 2012 hade ca 90 000 personer, 51 procent kvinnor och 49 procent män, krav på återbetalning av studiestöd som överförts till Kronofogdemyndigheten. Det är en minskning med 4 000 personer jämfört med 2011. Den ackumulerade fordran hos Kronofogdemyndigheten som avser studiestöd uppgick vid årets slut till 988 miljoner kronor, vilket är en ökning med drygt 8 procent jämfört med 2011. Andelen av alla återbetalningsskyldiga låntagare med en skuld hos Kronofogdemyndigheten har minskat något jämfört med de senaste fyra åren och uppgick 2012 till 7,2 procent.

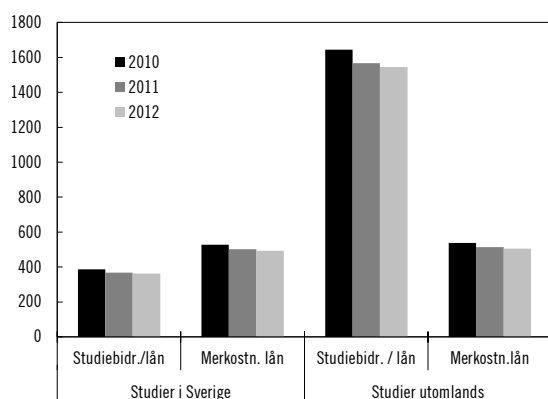
Utlandsbosatta återbetalare

Cirka 66 000 återbetalare, 56 procent kvinnor och 44 procent män, var den 31 december 2012 bosatta utomlands, vilket är en ökning med ca 2 500 låntagare jämfört med 2011. Den totala fordran hänförlig till de tre återbetalningssystemen när det gäller utlandsbosatta återbetalare uppgick vid slutet av 2012 till 14,5 miljarder kronor, vilket är en ökning med 4 procent jämfört med 2011. Lånetyper studielån fortsätter stå för den största delen av de utlandsbosattas skulder med 7,1 miljarder kronor. Av den totala fordran när det gäller utlandsbosatta återbetalare avser 4 miljarder kronor, eller ca 28 procent, osäkra fordringar.

CSN har under 2012 skickat 11 000 ärenden som rör utlandsbosatta till inkassoföretag, vilket är en ökning med 1 000 ärenden jämfört med 2011. Totalt har 24,4 miljoner kronor inbetalats under 2012 i de ärenden som CSN har skickat till inkasso i utlandsärenden, vilket är en minskning med 11 procent jämfört med 2011. CSN har under 2012 fortsatt arbetet med att vidta rättsliga åtgärder i andra länder. Vid utgången av 2012 hade myndigheten ca 250 pågående rättsliga processer för att få skulder fastställda i utlandet.

3.5.9 Studiestödsadministration

CSN:s verksamhet finansieras i huvudsak via förvaltningsanslag och med inbetalda administrativa avgifter. Förvaltningskostnaderna uppgick under 2012 till 820,3 miljoner kronor, vilket är en minskning med 1,2 miljoner kronor jämfört med 2011. Av intäkterna, som totalt uppgick till 860 miljoner kronor, bestod drygt 37 procent av anslag (320 miljoner kronor) och knappt 62,5 procent av avgifter (537 miljoner kronor). Resterande intäkter bestod av finansiella intäkter och intäkter av bidrag. Inbetalda avgifter bestod främst av expeditionsavgifter, uppläggningsavgifter och påminnelseavgifter.

Diagram 3.15 Studiemedel styckekostnad för administration för studiebidrag/lån och merkostnadslån i Sverige och utomlands, 2010–2012, kronor

Källa: CSN

Ärendehantering

Handläggningstiderna har överlag förbättrats. Speciellt när gäller de sökbara stöden inom studiehjälpen och studiemedel för utlandsstudier.

Tabell 3.13 CSN:s genomsnittliga handläggningstider, 2010–2012¹

Antal dagar			
Verksamhet	2010	2011	2012
Extra tillägg	24	24	17
Inackorderingstillägg	16	21	12
Studiemedel	15	12	11
Studiemedel, utland	37	30	22

Källa: CSN

¹ Uppgiften avser den tid som går från det att ärendet kommer in till myndigheten och till dess att beslutet har expedierats (kompletteringstid ingår).

Tillgänglighet och service

Under 2012 har antalet kunder som vill komma i kontakt med CSN per telefon fortsatt att minska och myndighetens servicenivå har ytterligare förbättrats jämfört med år 2011.

Tabell 3.14 Nyckeltal för CSN:s service och information, 2010–2012

Tusental och tid			
Verksamhet	2010	2011	2012
Antal inkomna samtal	1 950	1 820	1 620
Antal telefonsamtal begär personlig service	1 620	1 500	1 350
Genomsnittlig väntetid i telefonkö	2 min. 36 sek.	2 min. 1 sek.	1 min. 47 sek.
Antal besök webbplats	9 400	9 700	11 200
Antal besök Mina sidor	5 200	5 700	8 800

Källa: CSN

Kvalitet i ärendehantering

CSN har fortsatt sitt arbete med att förbättra kvaliteten i ärendehantering. Sedan 2011 används en ny modell för uppföljning av den rättsliga kvaliteten i ärendehantering. Resultaten av CSN:s kvalitetsgranskningar visar att kvaliteten har förbättrats inom samtliga områden, studiehjälp, studiemedel och återbetalning. Drygt 97 procent av myndighetens beslut är enligt kvalitetsgranskningarna rätt utifrån gällande lagstiftning.

Felaktiga utbetalningar och bidragsbrott

Regeringens mål med CSN:s arbete mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott är att CSN ska motverka bidragsbrott och säkerställa att utbetalningar från studiestödssystemet endast görs till den som är berättigad till stöd från systemet.

Det är inte möjligt för CSN att helt förhindra felaktiga utbetalningar. Studiehjälp betalas ut i efterskott, men myndigheten är beroende av att skolornas rapportering är korrekt för att de studerande ska få de stöd som de har rätt till. Studiemedel betalas ut i förskott, men de studerande är skyldiga att anmäla ändringar som kan påverka rätten till studiemedel eller studiemedlens storlek. Att de studerande får de stöd som de har rätt till bygger därmed på att de uppgifter som de studerande lämnar till CSN är korrekta.

CSN arbetar för att det ska bli rätt från början genom att förenkla myndighetens regler, rutiner och arbetssätt. Myndigheten arbetar även med kontroller före, under och efter utbetalning för att säkerställa att rätt belopp betalas ut. CSN samverkar också med skolor och andra myndigheter, exempelvis Försäkringskassan och Skatteverket.

Under 2012 har CSN beslutat att kräva tillbaka 557 miljoner kronor i felaktigt utbetalt studiestöd, vilket utgör 2,2 procent av det totala utbetalda beloppet för studiehjälp och studiemedel. Det är en ökning med 0,4 procentenheter jämfört med 2011.

Under 2012 har totalt 135 personer anmälts för misstänkt bidragsbrott. Det är en minskning med 113 personer jämfört med 2011. Minskningen beror på att CSN har prioriterat att polisanmäla de personer som bedöms ha begått bidragsbrott med uppsåt eller med uppenbart grov oaktsamhet.

CSN har under året haft ett särskilt fokus på att hitta personer med studiemedel för studier utomlands som gör sig skyldiga till medvetna stödrelaterade brottsliga gärningar. De korrigeringar av utbetalt studiestöd och de åtgärder som CSN har vidtagit tyder på att fler utbetalningar än tidigare görs endast till den som har rätt till studiestöd.

Överklagandenämnden för studiestöd

Utgifterna för Överklagandenämnden för studiestöds (ÖKS) verksamhet uppgick under 2012 till ca 11,9 miljoner kronor. ÖKS hanterade under året ca 6 900 ärenden, en minskning med ca 400 ärenden jämfört med föregående år.

Under 2012 avgjordes 57 procent av alla ärenden inom fyra veckor och 91 procent inom nio veckor. Samtliga ärenden avgjordes inom sex månader. Nämnden biföll ca 9 procent av det totala antalet inkomna ärenden.

Tillgängligheten hos nämnden har under året varit god. Nämndens kansli har telefontid under hela arbetsdagen och några svårigheter för allmänheten att komma i kontakt med nämnden har inte framkommit.

3.6 Sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen

Under avsnittet görs en sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen inom utgiftsområdet mot bakgrund av de indikatorer som har redovisats under avsnitt 3.5.

Målen för studiestöden är, som angetts tidigare, att studiestöden ska verka rekryterande och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. De ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa. Studiestöden ska även ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden.

3.6.1 Rekryterande

Studiestödet ska verka rekryterande till studier och bidra till ett högt deltagande i utbildning. Antalet studerande med studiehjälp har under

2012 fortsatt att minska, vilket kan förklaras av minskande ungdomskullar.

Antalet vuxna studerande med studiemedel på grundskolenivå var oförändrat mellan 2011 och 2012. Sett över en femårsperiod har antalet studiemedelstagare på grundskolenivå varierat mellan 22 900 och 24 100 per år. Efter ett antal år med ett ökat antal studiemedelstagare på gymnasial nivå avstannade ökningen under 2011. Bortsett från 2010 och 2011 så var dock antalet under 2012, 110 100 studiemedelstagare, det högsta sedan 2004. Det fortsatt höga antalet studiemedelstagare på gymnasial nivå beror till stor del på att regeringen under 2009–2012 har satsat på fler utbildningsplatser inom yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning (yrkesvux) för att möta den ökade efterfrågan på utbildningsplatser på grund av främst det försämrade arbetsmarknadsläget. Att ökningen har avstannat kan delvis bero på att den tillfälliga satsningen på den högre bidragsnivån inom yrkesvux under 2009 och 2010 är avslutad.

Efter en tillfällig minskning av antalet studerande på eftergymnasial nivå ökade antalet något under 2012. Antalet studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå har aldrig varit högre, vilket bedöms bero på demografiska faktorer och det rådande arbetsmarknadsläget för ungdomar.

Den högre bidragsnivån inom studiemedlen syftar till att rekrytera studerande med kort utbildningsbakgrund till studier. Antalet studerande på grundskolenivå med den högre bidragsnivån har ökat från 13 300 till 13 500 mellan 2011 och 2012. Det innebär att andelen studiemedelstagare med den högre bidragsnivån har ökat något jämfört med 2011. Under 2012 har dock antalet studerande på gymnasienivå med den högre bidragsnivån minskat jämfört med 2011. Sett över en femårsperiod har antalet studerande med den högre bidragsnivån minskat med drygt 1 procent på grundskolenivå medan antalet har ökat med 25 procent på gymnasial nivå. Totalt sett har antalet studerande med den högre bidragsnivån ökat med 15 procent under tidsperioden. Ökningen kan sannolikt delvis förklaras av de tillfälliga satsningarna på den högre bidragsnivån under tidsperioden. För studier som påbörjas under 2011–2013 får den högre bidragsnivån även lämnas inom ramen för regeringens tillfälliga satsning på vissa arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år för behörighetsgivande studier

på grundskolenivå eller gymnasial nivå. Antalet ungdomar med det högre bidraget uppgick till 3 150 under 2012, vilket var en ökning med 730 ungdomar jämfört med 2011. Den stora ökningen kan sannolikt till stor del förklaras av att satsningen nu fått ett större genomslag.

Sverige har i jämförelse med de flesta andra länder ett generöst system för finansiering av studier utomlands. Detta bidrar till att Sverige har en hög andel studerande som förlägger delar av eller hela sin utbildning utomlands. Det är betydelsefullt att studiestödssystemet fungerar effektivt även vid utlandsstudier och att utlandsstudier underlättas. Den sedan flera år nedåtgående trenden för utlandsstuderande bröts under 2009 och antalet utlandsstuderande har ökat sedan dess. Det ökade antalet beror sannolikt på att det är stora ungdomskullar som har lämnat gymnasieskolan de senaste åren och att det är fler som studerar när det är lågkonjunktur. Sett över en längre tidsperiod är trenden att andelen fritt utresande ökar och andelen studerande på språkkurser minskar. Andelen studerande på utbytesprogram har varit relativt konstant under 2000-talet, bortsett från ökningen 2011 och 2012.

För att studiemedlet ska ha en rekryterande verkan är det viktigt att studiemedlets värde står sig i relation till kostnadsläget i samhället. En jämförelse med konsumentprisindex visar, enligt CSN, att studiemedlets allmänna köpkraft under 2012 var den högsta sedan studiemedelssystemet infördes i mitten av 60-talet.

Den långsiktiga minskningen av lånebenägenheten kan bl.a. förklaras av att de studerande efter studiestödsreformen 2001 gör en mer rationell bedömning av kostnaderna för lånet. Sedan 2009 har dock lånebenägenheten endast förändrats marginellt. Även möjligheten till alternativa försörjningskällor påverkar valet att ta studielån. Studerande under 20 år och äldre studerande över 49 år är de som mest sällan tar lån. Yngre studerande har ofta stöd från föräldrar som bidrar ekonomiskt till den studerandes uppehälle under studietiden. Äldre studerande har oftare än andra ekonomiskt stöd från partner eller arbetsinkomster.

Inom studiemedelssystemet finns det ett tilläggs lån som syftar till att rekrytera något äldre studerande som tidigare har arbetat. Antalet studiemedelstagare med tilläggs lån har fortsatt att minska under 2012. Detta beror delvis på åldersstrukturen på studiemedels-

tagarna. Antalet studerande som är under 25 år, och som därmed inte kan få tilläggs lån, har ökat mer än antalet äldre studerande under de senaste åren.

Studiestödet är ett viktigt verktyg för att öka deltagande i och bredda rekryteringen till utbildning. Dessutom är studiestödet en viktig faktor för att möjliggöra omställning i arbetslivet. Antalet studiestödstagare på samtliga utbildningsnivåer kan fortsatt anses vara på en hög nivå. Mot bakgrund av de indikatorer som redovisats är den samlade bedömningen att målet om studiestödets rekryterande effekt har uppfyllts.

3.6.2 Utjämnande

Inom studiestödssystemet finns det flera olika stödformer som syftar till att utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen. Studerande inom gymnasieskolan kan t.ex. få det extra tillägg som syftar till att öka möjligheterna för ungdomar i inkomstsvaga hushåll att studera och därmed undanröja sociala hinder för utbildning. Resultaten från 2012 visar att ett ökat antal studerande fick det extra tillägget. Ökningen av det extra tillägget har de senaste åren varit tydligast för familjer med mycket låga inkomster. Under 2012 blev dock andelen mottagare av extra tillägg som redovisade låga inkomstunderlag oförändrad jämfört med 2011. Resultatet av en undersökning som CSN genomförde under 2012 visar att gruppen med extra tillägg har genomgått andra förändringar över tid. Från att tidigare ha levt i hushåll med en ensamstående förälder lever studerande med extra tillägg nu som barn i nyanlända familjer eller som ensamkommande flyktingbarn. En hög andel är också födda i Sverige med utrikes födda föräldrar. Denna utveckling har fortsatt även under de senaste åren. Under perioden 2005–2010 mer än halverades andelen studerande med svensk bakgrund som hade extra tillägg. En viktig förklaring till gruppens förändring är att inkomstgränserna för att få extra tillägg inte har förändrats sedan 1990-talet. Den övre inkomstgränsen motsvarade 90 procent av medelinkomsten 1994, medan den endast motsvarade 53 procent av denna 2010. Detta har inneburit att familjer med realinkomster som tidigare gav rätt till extra tillägg inte längre kan beviljas det. Det extra

tillägget har setts över inom ramen för 2012 års studiehjälpstudering (U 2012:02, dir. 2011:122). Utredningen har lämnat sitt betänkande Moderniserad studiehjälp (SOU 2013:52) som för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Resultatet från den enkätundersökning som CSN genomförde under 2011 visar att studiemedlens rekryterande kraft är något större för studerande vars föräldrar har en kort utbildning eller ingen utbildning alls. Studerande med högskoleutbildade föräldrar är den grupp som i högst utsträckning angav att de skulle ha studerat även om studiemedlet inte funnits. Samtidigt angav relativt många av de studerande vars föräldrar inte hade studerat att de skulle ha studerat även utan studiemedlet. Detta kan förklaras av att många har arbete som sin huvudsakliga sysselsättning. Det sammantagna resultatet av CSN:s undersökning visar dock att studiemedlet bidrar till att möjliggöra studier oavsett vilken social och ekonomisk bakgrund den studerande har.

Inom studiemedelssystemet finns tilläggsbidrag till studerande med barn som syftar till att hjälpa barn i ekonomiskt utsatta familjer och underlätta för föräldrar att studera. Under 2012 minskade antalet studerande som fick tilläggsbidrag jämfört med tidigare år. Förändringen beror på att antalet yngre studerande på eftergymnasial nivå, som ännu inte har barn, ökar samtidigt som antalet studerande på grundskole- och gymnasienivå minskar.

Den tillfälliga satsningen som innebär att arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år kan få den högre bidragsnivån inom studiemedlet har fungerat utjämnande ur ett jämställdhetsperspektiv. Detta då lika många män som kvinnor har fått den högre bidragsnivån inom ramen för satsningen. Totalt sett var det annars 69 procent kvinnor och 31 procent män som studerade med den högre bidragsnivån under 2012. Andelen kvinnor respektive män med den högre bidragsnivån varierar beroende på studienivå. På grundskolenivån under 2012 var det 70 procent kvinnor och 30 procent män medan det på den gymnasiala nivån var 61 procent kvinnor och 39 procent män. Skillnaden kan delvis förklaras av inkomstskillnader och därmed behovet av studiestöd. Den s.k. GRUV-utredningen (U 2011:07) har i sitt betänkande Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå – en

översyn för ökad individanpassning och effektivitet (SOU 2013:20) visat att män som studerar på grundläggande nivå har högre inkomster från förvärvsarbete än kvinnor medan det omvända förhållandet råder på gymnasial nivå.

Mot bakgrund av resultatet av de indikatorer som redovisats är regeringens bedömning att målet om studiestödets utjämnande effekt har uppnåtts.

3.6.3 Effekt på samhällsekonomin

Studiestödssystemet måste vara långsiktigt samhällsekoniskt hållbart. Det är därför viktigt att de utbetalningar som görs från systemet är riktiga och att den del av studiestödet som består av lån återbetalas fullt ut.

Nästan 1,5 miljoner personer i Sverige, varav 60 procent kvinnor och 40 procent män, har i dag en studieskuld. Detta motsvarar ungefär en fjärdedel av befolkningen mellan 20 och 65 år. Ökningen av antalet låntagare har fortsatt att öka under 2012, vilket beror på att fler personer har lånat för att studera.

Utgångspunkten för samtliga återbetalningssystem är att låntagarna ska betala tillbaka sina skulder. Alltför hårda krav på återbetalning får dock inte avskräcka från studier och motverka studiemedlens rekryterande effekt. Därför finns vissa trygghetsregler inbyggda i samtliga lånesystem.

Minskningen av antalet låntagare som får nedsättning av sitt årsbelopp och minskningen av värdet av nedsättningarna fortsätter och har stadigt minskat sedan 2004. CSN har i en tidigare studie visat att många som har rätt till nedsättning av årsbeloppet låter bli att ansöka om detta. Det är ca 71 procent som betalar av på sina lån i den takt som betalningsplanen föreskriver. Det är dock problematiskt om låntagare drabbas av betalningsproblem som skulle kunna undvikas om låntagaren i stället hade ansökt om nedsättning.

Värdet av det skuldbelopp som avskrevs under 2012 minskade jämfört med 2011. Nästan hälften av minskningen kan hänföras till återbetalningspliktiga studiemedel som togs före 1989. Till skillnad från 2011 minskade även avskrivningarna för annuitetslån och beloppet är förhållandevis lågt i relation till fordrans storlek.

Under 2012 har de beräknade osäkra fordringarna när det gäller den totala studieskulden och den utestående fordran i fråga om återkrav av studiestöd varit oförändrade jämfört med föregående år. Lånetypen studielån som togs mellan 1989–2001 står fortfarande för majoriteten, 64 procent, av den osäkra fordran.

Efter en samlad bedömning utifrån de redovisade indikatorerna anser regeringen att nuvarande lånesystem i stort sett fungerar bra och därmed har en god effekt på samhällsekonomin över tiden. Det finns dock fortfarande brister i systemet när det gäller de som är bosatta utomlands. Låntagare bosatta utomlands återbetalar sina lån i betydligt mindre omfattning än låntagare bosatta i Sverige. Av det totala belopp som under 2012 debiterades låntagare bosatta utomlands betalades endast 68 procent, vilket var en liten minskning jämfört med 2011. Denna nivå har dock varit relativt konstant under en längre tid. Nästan en tredjedel av den totala fordran för dessa låntagare bedöms vidare som osäker. Tendensen att allt fler låntagare väljer att bosätta sig utomlands fortsätter. Det är därför fortsatt viktigt att komma tillrätta med de problem som finns i återbetalningssystemen när det gäller utlandsbosatta återbetalare. Regeringen har under de senaste åren vidtagit en rad åtgärder men det återstår fortfarande mycket arbete. Regeringen fortsätter att arbeta målinriktat med detta och kommer att följa utvecklingen noga och om nödvändigt återkomma med förslag på ytterligare förändringar i syfte att vända denna trend.

3.6.4 Studiestödsadministration

För att nå målen för studiestödet krävs en studiestödsadministration som är ändamålsenlig och effektiv.

CSN har under 2012 fortsatt förbättra resultaten inom myndighetens verksamhetsområden. Myndigheten fungerar väl och visar upp bra handläggningstider och har en effektiv och rättssäker ärendehantering samt servicenivåer som leder till att de studerande på ett riktigt och snabbt sätt får de stöd de har rätt till.

ÖKS har under året nått ett godkänt resultat när det gäller hanteringen av överklaganden. Trots en fortsatt stor tillströmning av ärenden

under 2012 har myndighetens handläggningstider varit goda.

3.7 Politikens inriktning

Studiestödssystemet i Sverige är ett av världens mest generösa. Våra väl anpassade beloppsnivåer skapar möjligheter att studera vidare eller återuppta tidigare studier.

Systemet bidrar till att upprätthålla ett bildningsideal och till att näringsliv och samhälle försörjs med kompetens.

Regeringen har vid upprepade tillfällen initierat höjningar av studiemedelsbeloppet, bantillägget och fribeloppet de senaste åren. Reformerna innebär att studiemedlet under 2013 uppgår till 9 776 kronor per studiemånad.

Regeringen vill stärka möjligheten till omställning under hela arbetslivet. Därför läggs i denna proposition ett antal förslag i syfte att ekonomiskt underlätta för yrkesverksamma att återgå till studier, se vidare denna proposition Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor avsnitt 6.5.2.

Mot bakgrund av detta anser regeringen att fribeloppet bör höjas. Fribeloppet föreslås därför i denna proposition höjas med ca 30 000 kronor från dagens 142 400 kronor till ca 172 400 kronor per kalenderår. Höjningen föreslås träda i kraft den 1 januari 2014. Syftet är främst att underlätta omställning och omskolning för studerande som tidigare har arbetat. Ett högre fribelopp möjliggör exempelvis en fortsatt god ekonomisk standard för personer som tidigare haft löneinkomster. På så sätt undanröjs hinder för omskolning och arbetslinjen stärks.

I samma syfte föreslår regeringen också att det s.k. tilläggslånet inom studiemedlet höjs med ca 1 900 kronor per studiemånad. Tilläggslånet lämnas till studerande som tidigare har haft en arbetsinkomst och syftar till att ekonomiskt underlätta övergången från arbete till studier. Tilläggslånet föreslås också kunna lämnas för studier på deltid.

Förslagen i Pensionsåldersutredningens betänkande Åtgärder för ett längre arbetsliv (SOU 2013:25) bereds för närvarande inom Regeringskansliet. I betänkandet föreslås bl.a. att den övre åldersgränsen för rätt till studiemedel ska höjas. Regeringen anser att möjligheten att finansiera sina studier med studiestöd ska utökas

för att möjliggöra för fler att arbeta längre. Därför föreslås att den åldersgräns vid vilken avtrappning av studielån påbörjas höjs från 45 till 47 år den 1 juli 2014. Vidare föreslås att den övre åldersgränsen för rätt till studiemedel höjs från 54 till 56 år den 1 juli 2014. Avskrivningsåldern för studielån bör också höjas. Regeringen bedömer dock att detta bör ske fr.o.m. den 1 januari 2015 och avser att återkomma till riksdagen med förslag i den delen.

Allt fler läser utomlands – därför behöver studiemedelssystemet för studier utanför Sverige anpassas efter denna utveckling. Regeringen har under våren 2013 överlämnat propositionen Studiemedel i en globaliserad värld (prop. 2012/13:152) till riksdagen. I propositionen presenteras flera förslag och bedömningar som syftar till att skapa ett enklare och mer effektivt studiemedelssystem för studier utomlands. Främst bland dessa är att samma lånebelopp i princip ska utgå vid studier utomlands som vid studier i Sverige, att utbetalning ska ske månadsvis i stället för terminsvis samt att möjligheterna att låna till undervisningsavgifter blir flexibla. Förändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2015.

Regeringen anser att det finns ett fortsatt behov av att stimulera arbetslösa ungdomar utan fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning att återgå till studier, eftersom dessa ungdomar har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Regeringen gör därför i denna proposition bedömningen att den satsning som möjliggör för arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år att få den högre bidragsnivån inom studiemedlen bör förlängas med ett år. Regeringen avser också att utvärdera satsningen.

Under våren 2013 har den s.k. GRUV-utredningen och 2012 års studiehjälpsutredning lämnat sina betänkanden Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå – en översyn för ökad individanpassning och effektivitet (SOU 2013:20) respektive Moderniserad studiehjälp (SOU 2013:52). Betänkandena bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

En förutsättning för ett samhällsekonomiskt hållbart och rättvist studiemedelssystem är en hög rättssäkerhet låg risk för felaktiga utbetalningar och punktlig återbetalning av studielån. Regeringen avser att fortsatt följa frågorna och säkerställa att CSN:s arbete på dessa områden håller hög kvalitet. Regeringen avser även att återkomma till frågan om att

införa en återbetalningsförsäkring i syfte att ytterligare öka myndighetens möjligheter att driva in förfallna skulder.

Det är centralt att studiestödsadministrationen fungerar väl. CSN är som myndighet välskött men står inför finansiella utmaningar. CSN:s finansieringsmodell har varit föremål för översyn av Statskontoret (rapport 2012:8). Statskontoret har i översynen uppmärksammat brister i nuvarande finansieringsmodell. Exempelvis anger Statskontoret att modellen medför att CSN har sämre planeringsförutsättningar än andra myndigheter, att incitament att effektivisera återbetalningsverksamheten saknas och att det är svårt att styra och kontrollera verksamheten. Statskontoret föreslår därför att finansieringsmodellen byts ut till en modell som innebär hel anslagsfinansiering. I syfte att ge CSN långsiktiga ekonomiska planeringsförutsättningar anser regeringen att nuvarande modell för finansiering bör bytas ut så snart det ekonomiska utrymmet för staten så medger. Regeringen avser att återkomma till frågan i budgetpropositionen för 2015.

3.8 Budgetförslag

3.8.1 Hanteringen av kreditförluster på studielån anpassas till budgetlagen

Regeringens bedömning: Budgetlagens (2011:203) bestämmelser om finansiering av förväntad förlust bör tillämpas fullt ut på nyutlåning av studielån från och med 2014. Förluster på äldre lån bör hanteras som hittills genom att anslag belastas först när förlusten är konstaterad. Räntebetalningarna från studerande får disponeras för att betala räntekostnaderna till Riksgäldskontoret. Detta innebär att bruttoredovisningen av räntor avskaffas.

Regeringens överväganden

I budgetlagen finns det bestämmelser om statens utlåning. Bestämmelserna i 6 kap. 4 och 5 §§ budgetlagen ska enligt lagens övergångsbestämmelser, i fråga om studielån enligt studiestödslagen (1999:1395), tillämpas från och med den 1 januari 2014 (prop. 2012/13:1 utg. omr. 15 avsnitt 3.8.3, bet. 2012/13:UbU2, rskr. 2012/13:125). Dessa bestämmelser rör bl.a. den ränta som ska tas ut för ett lån och finansiering av förväntad förlust.

Under 2013 har Regeringskansliet med stöd av Centrala studiestödsnämnden (CSN), Ekonomistyrningsverket och Riksgäldskontoret arbetat för att ta fram en modell för tillämpningen av budgetlagens bestämmelser som är effektiv och håller en hög kvalitet.

Kreditmodellen i budgetlagen

Budgetlagen innehåller generella bestämmelser om den statliga utlåning som finansieras med lån i Riksgäldskontoret. Bestämmelserna innebär en enhetlig hantering av garantier och lån – en garanti- och kreditmodell.

Kreditmodellen innebär att, precis som för garantier, den förväntade kostnaden ska beräknas innan ett lån ställs ut. Med förväntad kostnad avses upplåningskostnad för staten, förväntade förluster – hur stor del av lånet som inte förväntas amorteras – och administrativa kostnader för statens hantering av lånet. Den förväntade kostnaden debiteras låntagaren. Om

låntagaren inte ska betala denna kostnad eller endast betala en del av den, ska anslagsmedel anvisas för att täcka återstående del. Medel för upplåningskostnaden används för finansiering av denna del. Medel för att täcka förväntad förlust förs till en kreditreserv i Riksgäldskontoret – ett räntebärande konto. När förluster uppstår täcks dessa från reserven. Bestämmelserna i budgetlagen syftar till att få en effektiv styrning av statens utlåningsverksamhet.

Omfattningen av studielån

Den största utlåningen från staten utgörs av studielånen till studerande. CSN:s fordringar för studielån uppgick till 193,7 miljarder kronor 2012. Av detta belopp utgörs 27,1 miljarder kronor av osäkra fordringar (14 procent). CSN:s ackumulerade lån i Riksgäldskontoret uppgick till 176,5 miljarder kronor vid utgången av 2012. En väsentlig skillnad mellan CSN:s fordran på studerande och Riksgäldskontorets fordran på CSN utgörs av kapitaliserade räntor, vilka för närvarande inte motsvaras av någon upplåning i Riksgäldskontoret.

En övergång till finansiering av förväntade förluster

En tillämpning av budgetlagens bestämmelser för studielån innebär att statens kostnader för studielån synliggörs på budgetens utgiftssida, dels kostnaderna för kreditförluster, dels nettokostnaderna för studiemedelsräntor.

Budgetlagens bestämmelser om förväntad förlust avses tillämpas fullt ut på nyutlåning medan stocken av befintliga lån hanteras som hittills med finansiering av konstaterad förlust. Skälet till detta är att få hanterbara effekter på statens budget. De förväntade förlusterna hänförliga till stocken av lån är beräknade till 27,1 miljarder kronor vid utgången av 2012. En likvärdig hantering av förväntad förlust hänförlig till lånestocken skulle således innebära behov av motsvarande anslagsmedel.

De förväntade förlusterna för nyutlåningen beräknas och anslagsfinansieras när lånen utfärdas. I praktiken fastställs en procentandel av nyutlåningen. För 2014 är förlustavsättningen beräknad till 7,3 procent av utlånat belopp. Medel för förväntade förluster förs till en kreditreserv. Reservan är räntebelagd, eftersom förlusterna beräknas i det prisläge som gällde när lånen ställdes ut. Förlusterna kommer därmed att öka nominellt över tiden, dvs. diskonteras

med en ränta som motsvaras av den ränta CSN får på medlen i reserven.

En delad ordning mellan nyutlåning och lånestocken innebär dock vissa komplikationer för CSN. Ett antal låntagare kommer att ha lån som tagits både före och efter att de nya principerna införs. Vid konstaterad förlust behöver åtskillnad göras avseende om förlusten hanteras enligt nya eller gamla principer. För att få en hanterbar ordning bör en något förenklad hantering tillämpas. Endast ett anslag bör anvisas som underindelas i tre anslagsposter, en för konstaterade förluster på utlåning t.o.m. 2013, en annan för förväntade förluster på nyutlåning fr.o.m. 2014 och en tredje för avskrivning av återkravsfordringar. En återkravsfordran uppstår när studielån eller bidrag har beviljats och utbetalats med ett för högt belopp. De belopp som avskrivning av återkravsfordringar summerar till är dock relativt små.

För konstaterade förluster förs anslagsmedel över månadsvis i tolfte delar till kreditreserven. För förväntade förluster förs anslagsmedel över månadsvis till kreditreserven utifrån den procentuella förlustavsättningen beräknad på utlånat belopp per månad. Konstaterade förluster finansieras från kreditreserven.

CSN ska redovisa prognoser över såväl anslagsförbrukningen som över användningen av kreditreserven, vilken påverkar Riksgäldskontorets nettoutlåning.

För att få en överensstämmelse mellan statens fordringar på studerande och statens upplåning ska CSN ta upp lån även för kapitaliserade räntor. Denna del av upplåningen används för att finansiera räntekostnaderna i Riksgäldskontoret. Detta är också en förutsättning för att avskrivningarna av fordringarna mot studerande ska motsvaras av uteblivna amorteringar till Riksgäldskontoret, dvs. avspegla den faktiska kostnaden för staten. Den engångsvisa upplåningen vid införandet av lån för kapitaliserad ränta redovisas mot inkomsttitel. De kapitaliserade räntorna beräknas till ca 11,4 miljarder kronor vid utgången av 2013. Varaktigt ökar nettoupplåningen med årets kapitaliserade räntor. Eftersom den ökade upplåningen kommer att användas för att betala Riksgäldskontorets räntor, påverkas inte Riksgäldskontorets nettoutlåning.

CSN:s befintliga modell för beräkning av befarade förluster ligger till grund för bedömningen av förväntade förluster. Den

innebär ett visst avsteg från de generella modeller som börjat utvecklas inom bankerna i samråd med Finansinspektionen men tar samtidigt hänsyn till det särskilda regelverk som gäller för CSN:s utlåning. För att säkerställa att tillräckliga medel avsätts till kreditreserven ska CSN årligen beräkna den procentuella avsättning för kommande år som behövs för att uppfylla kraven på ansvarsfull avsättning till kreditreserven.

Hantering av studiemedelsräntor

Budgetlagen föreskriver att det för ett lån ska tas ut en ränta som motsvarar statens förväntade kostnad för lånet. Om låntagaren ska betala en ränta som inte helt täcker dessa kostnader, ska regeringen föreslå riksdagen hur mellanskillnaden ska finansieras. Kreditmodellen innebär således för studielånens del att ränteinbetalningarna från studerande får disponeras för att betala räntekostnaderna till Riksgäldskontoret. Detta innebär att den nuvarande bruttoredovisningen på statens budget av studiemedelsräntor avskaffas. I stället disponeras mottagna räntor från studerande för att finansiera räntan på lånen i Riksgäldskontoret – upplåningsräntan. Ett nytt anslag föreslås inrättas för finansiering av den 30-procentiga nedsättningen av låneräntan för de studerande. Räntekostnaderna hålls isär från kreditförlusterna.

Sammanställning av föreslagna och beräknade anslagsförändringar vid övergång till ny förlusthantering

I detta avsnitt redovisas hur de nya anslagen 1:3 *Avsättning för kreditförluster* och 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor* förhåller sig till det tidigare anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor*, vilka konsekvenser förändringarna har på statens budget och vilka tekniska justeringar som görs av utgiftstaket.

Av tabell 3:15 framgår vilka belopp som förs över från det tidigare anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor* till de nya anslagen 1:3 *Avsättning för kreditförluster* och 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor*.

Av tabellen kan utläsas anvisat belopp för anslag 1:3 *Studiemedelsräntor* enligt budgetpropositionen för 2013 och vilka belopp som beslutats enligt tidigare års budgetpropositioner. Anslaget påverkas direkt av förändrad nivå på

räntorna till Riksgäldskontoret, dvs. de makroekonomiska förutsättningarna påverkar anslaget storlek. Förändrad efterfrågan på studiemedel, t.ex. av demografiska skäl eller konjunktursvängningar, påverkar anslaget som volymförändringar. Beslutade och beräknade överföringar från andra anslag förekommer i viss omfattning men har ofta inte särskilt stor påverkan.

Tabell 3.15 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för anslagen 1:3 Studiemedelsräntor, 1:3 Avsättning för kreditförluster och 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013 för 1:3 Studiemedelsräntor	3 836 403	3 836 403	3 836 403	3 836 403
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut anslag	73 470	54 304	52 470	33 699
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-210 054	-600 033	-466 607	286 119
Volymer	-102 730	-9 163	87 708	262 526
Överföring till/från andra anslag	31	285	285	285
Summa 1:3 Studiemedelsräntor	3 597 120	3 281 796	3 510 259	4 419 032
Överföring till anslag 1:3 ¹				
Avsättning för kreditförluster	1 515 246	1 566 355	1 499 042	1 502 010
Överföring till anslag 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor	1 600 496	916 065	983 682	1 266 790
Övrigt				
Outnyttjat belopp	-481 378	-799 376	-1 027 535	-1 650 232

¹ Varav 76 200 tkr avser konstaterade förluster hänförliga till upplåning av kapitaliserad ränta.

I tabellen har tagits upp de överföringar som föreslås för att finansiera de utgifter som uppkommer på de nya anslagen 1:3 *Avsättning för kreditförluster* och 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor*. När det gäller anslaget 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor* uppstår en övergångseffekt 2014 till följd av att CSN betalar

ränta till Riksgäldskontoret kvartalsvis i efterskott. Räntan för kvartal 4, 2013, betalas och anslagsavräknas därför 2014 tillsammans med räntan för kvartal 1–3, 2014. Eftersom brutto-redovisning tillämpades under 2013 belastar räntekostnaden för kvartal 4, 2013, anslaget till 100 procent och för kvartal 1–3, 2014, till 30 procent. För övriga år belastas anslaget med 30 procent av räntekostnaden för lånen till Riksgäldskontoret. Differensen mellan behovet av medel på de två nya anslagen och det tidigare anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor* visar behovet av en teknisk justering. För att inte få någon effekt på de takbegränsade utgifterna bör följande tekniska justeringar av utgiftstaket göras.

- 1) Uppjustering för omläggning av anslagsfinansiering från konstaterad förlust till förväntad förlust för nyutlåning. Justering görs för avsättning för förväntad förlust minskad med konstaterade förluster hänförliga till nyutlåningen under samma period.
- 2) Nedjustering för ändrad princip för redovisning av studiemedelsräntor på statens budget.
- 3) Uppjustering för ökad anslagsbelastning i fråga om konstaterade förluster hänförliga till upplåning för kapitaliserad ränta.

I tabellerna 3.16–3.18 nedan framgår förväntade utgifter på de föreslagna nya anslagen och finansiering av utgifterna samt teknisk justering av utgiftstaket (se vidare denna proposition Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor avsnitt 5.4).

Tabell 3.16 Teknisk uppjustering av utgiftstaket för omläggning från konstaterad förlust till förväntad förlust för nyutlåning

Miljoner kronor

	2014	2015	2016	2017
Summa 1:3	1 439,0	1 490,2	1 422,8	1 425,8
Avsättning för kreditförluster, exkl. förluster på kap. ränta på lånestocken				
1:3 Studiemedelsräntor ap 2 Avskrivningar	-402,0	-414,0	-424,0	-434,0
Teknisk uppjustering	1 037,0	1 076,2	998,8	991,8

Tabell 3.17 Teknisk nedjustering för ändrad princip för redovisning av räntor

Miljoner kronor

	2014	2015	2016	2017
1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor	1 600,5	916,1	983,7	1 266,8
1:3 ap 1 Studiemedelsränta	-3 195,1	-2 867,8	-3 086,3	-3 985,0
Teknisk nedjustering	-1 594,6	- 1951,7	- 2102,6	-2 718,2

Tabell 3.18 Teknisk uppjustering för förväntade förluster på lånestockens kapitaliserade ränta

Miljoner kronor

	2014	2015	2016	2017
1:3 Avsättning för kreditförluster	76,2	76,2	76,2	76,2
Tillkommande utgifter för förluster på kapitaliserad ränta				
Teknisk uppjustering	76,2	76,2	76,2	76,2

Sammantaget innebär förändringarna ett totalt behov av teknisk nedjustering under utgiftstaket enligt tabell 3.19.

Tabell 3.19 Totalt behov av teknisk justering

Miljoner kronor

	2014	2015	2016	2017
Totalt behov av teknisk justering	-481,4	-799,4	-1 027,5	-1 650,2

Med anledning av den förändrade hanteringen av kreditförluster för studielån utgår anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor* ur budgeten under utgiftsområde 15. De två föreslagna anslagen redovisas i avsnitt 3.8.4 anslag 1:3 *Avsättning för kreditförluster* och i avsnitt 3.8.5 anslag 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor*. I avsnitt 3.8.9 redovisas även lån i Riksgäldskontoret. Avsnittet omfattar utvecklingen av låneskulden och av studiemedelsräntan samt innehåller förslag till bemyndigande om att ta upp lån i Riksgäldskontoret.

3.8.2 1:1 Studiehjälp

Tabell 3.20 Anslagsutveckling 1:1 Studiehjälp

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2012	3 666 805	-1 713	
2013	3 471 787 ¹		3 470 058
2014	Förslag	3 382 155	
2015	Beräknat	3 329 251	
2016	Beräknat	3 329 246	
2017	Beräknat	3 348 439	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för studiehjälp i form av studiebidrag, extra tillägg och inackorderingstillägg enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får användas för utgifter för ersättning till svenska elever utomlands för vissa resor. Anslaget får användas för utgifter för kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning.

Kompletterande information

Bestämmelser om ersättning till svenska elever utomlands för vissa resor finns i förordningen (CSNFS 1983:17) om bidrag till utlands-studerande för dagliga resor.

Tabell 3.21 Antal studerande och genomsnittsbelopp för studiehjälp, utfall 2012 och prognos 2013–2017*Antal personer, i tusental, och tusental kronor*

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Studiebidrag						
Antal	444,0	423,6	406,9	395,7	393,0	396,1
Genomsnittligt årsbelopp	7,9	7,8	7,7	7,7	7,7	7,8
Extra tillägg						
Antal	16,3	17,0	17,3	17,8	18,7	19,9
Genomsnittligt årsbelopp	6,0	5,9	6,0	6,0	6,0	6,0
Inackorderingstillägg						
Antal	10,1	8,7	8,2	8,0	7,9	8,0
Genomsnittligt årsbelopp	9,2	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0

Källa: CSN och egna beräkningar

Regeringens överväganden

Regeringen avser att införa en särskild kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning. Dessa elever har ofta extra kostnader för kost och transporter under den tid som utbildningen är förlagd till en arbetsplats.

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

Som redovisats ovan avser regeringen att införa en kostnadsersättning för elever i gymnasial lärlingsutbildning fr.o.m. 2014, se vidare under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning avsnitt 4.5.4. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 52,9 miljoner kronor 2014. Det beräknas öka med 73,1 miljoner kronor 2015, 89,1 miljoner kronor 2016 och med 100,1 miljoner kronor 2017. Det under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning uppförda anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* föreslås minska med motsvarande belopp.

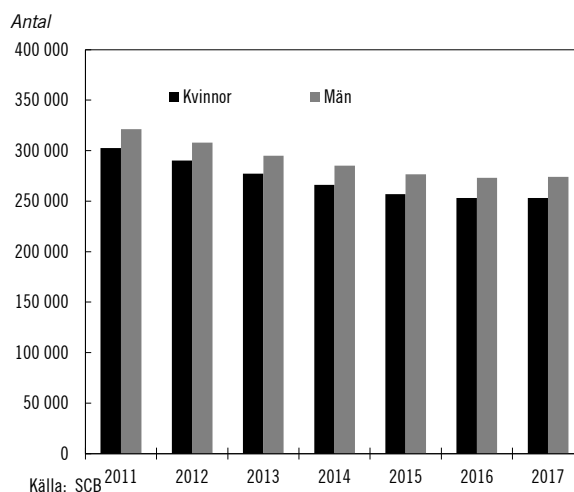
Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2013 att försöksverksamheten med ett fjärde tekniskt år i gymnasieskolan byggd på det tekniska programmet skulle förlängas t.o.m. 2015. Utgifterna för studiehjälp beräknades öka med 3,6 miljoner kronor 2015. Regeringen anser att verksamheten bör permanentas fr.o.m. 2015. Detta beräknar öka utgifterna med 12 miljoner

kronor 2015, 15 miljoner kronor 2016 och 18 miljoner kronor 2017.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Drygt 98 procent av de elever som avslutar grundskolans årskurs 9 påbörjar gymnasieskolan samma år. Andelen var ungefär lika stor för kvinnor som för män. Ytterligare ett antal påbörjar gymnasiestudier nästföljande år. Utgifterna för studiehjälp är därför främst beroende av utvecklingen av befolkningen i åldern 16–20 år.

Befolkningsframskrivningar från Statistiska Centralbyrån visar att antalet ungdomar i aktuella åldrar nådde sin topp under 2009 och kommer att minska med knappt 15 procent under perioden 2011–2017.

Diagram 3.16 Folkmängd 16–20 år 2011 och 2012 samt prognos 2013–2017

Mot denna bakgrund bedöms utgifterna minska såväl för studiebidraget och inackorderingstillägget som för det extra tillägget. Sammantaget bedöms utgifterna minska med ca 142,5 miljoner kronor under 2014. Åren 2015, 2016 och 2017 beräknas utgifterna minska med 224,0, 239,4 respektive 234,2 miljoner kronor jämfört med vad som har anvisats för 2013.

Tabell 3.22 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:1 Studiehjälp

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013 ¹	3 471 787	3 471 787	3 471 787	3 471 787
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	49 300	81 500	96 900	110 900
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar				
Volym	-142 532	-224 036	-239 441	-234 248
Överföring till/från andra anslag	3 600			
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	3 382 155	3 329 251	3 329 246	3 348 439

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 3 382 155 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Studiehjälp* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 3 329 251 000 kronor, 3 329 246 000 kronor respektive 3 348 439 000 kronor.

3.8.3 1:2 Studiemedel

Tabell 3.23 Anslagsutveckling 1:2 Studiemedel

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2012	12 697 366		1 158 606
2013	14 699 447 ¹		12 927 524
2014	Förslag	14 034 163	
2015	Beräknat	13 802 924	
2016	Beräknat	13 485 689	
2017	Beräknat	13 514 228	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² 2 379 247 tkr avser statlig ålderspensionsavgift för 2014. Beloppet har minskats med 209 504 tkr som avser regleringsbelopp för 2011.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift för studiebidrag enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift. Anslaget får användas för utgifter för retroaktiva

utbetalningar av vissa former av studiestöd som upphört.

Kompletterande information

Bestämmelser om statlig ålderspensionsavgift för studiebidrag finns i förordningen (1998:1512) om statliga ålderspensionsavgifter m.m.

Studiemedlen är till övervägande del rättighetsstyrda och därför är utgifterna framför allt beroende av antalet studerande som deltar i en studiestödsberättigande utbildning och ansöker om och beviljas studiebidrag och tilläggsbidrag. Dessutom påverkas utgifterna av beslut om t.ex. nya utbildningsplatser eller höjda bidragsbelopp. Därutöver påverkas utgiftsnivån av de studerandes studietakt, studietid och uppgivna inkomster som överstiger fribeloppsgränserna. Utgifterna påverkas också av den allmänna prisutvecklingen i samhället genom att studie- och tilläggsbidraget är indexerat med prisbasbeloppet.

Tabell 3.24 Antal studerande och genomsnittsbelopp för studiemedel, utfall 2012, prognos 2013 och beräknat för 2014–2017

Antal personer, i tusental, och tusental kronor

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Generella bidraget						
Antal	460,0	468,9	473,8	466,1	448,7	434,9
Genomsnittligt årsbelopp ¹	18,3	18,0	17,9	18,2	18,4	18,9
Högre bidraget						
Antal	37,5	41,8	71,8	63,5	63,9	61,5
Genomsnittligt årsbelopp ¹	38,4	38,1	38,2	38,5	38,3	40,0

¹ Exklusive statlig ålderspensionsavgift. Källa: CSN och egna beräkningar.

Regeringens överväganden

Regeringens förslag: Fribeloppet, dvs. den högsta inkomst en studerande får ha per kalenderhalvår utan att studiemedlen minskas, ska höjas med ca 30 000 kronor per kalenderår räknat från 2013 års nivå. Den nya fribeloppsnivån ska gälla från och med den 1 januari 2014. Studiestödslagen (1999:1395) ska ändras i enlighet med detta.

Ärendet och dess beredning

CSN har under beredningen av ärendet beretts tillfälle att yttra sig över förslaget och har inte haft några invändningar.

Skälen för regeringens förslag

I syfte att ge studerande ökade möjligheter till förbättrad ekonomi genom inkomster utöver studiemedlen föreslår regeringen att det s.k. fribeloppet ska höjas fr.o.m. den 1 januari 2014. Fribeloppet höjdes senast 2011 (prop. 2009/10:1 utg.omr. 15, bet. 2009/10:UbU2, rskr. 2009/10:127) i enlighet med förslag av den studiesociala kommittén i betänkandet Stärkt stöd för studier (SOU 2009:28). En höjning av fribeloppet underlättar omställning genom att ekonomiskt underlätta för yrkesverksamma att studera vidare. Att ge fler studerande än i dag ekonomiska incitament att arbeta vid sidan av studierna överensstämmer också med regeringens arbetslinje. Fribeloppet vid 20 veckors heltidsstudier under ett kalenderhalvår föreslås öka från 160 procent till 193,71 procent av prisbasbeloppet räknat utifrån 2013 års nivå. Fribeloppsnivåerna är knutna till studieomfattning och ska anpassas därefter.

Studiestödslagen föreslås ändras i enlighet med ovanstående. Regeringens lagförslag finns i avsnitt 2.1.

Regeringens förslag: Den övre åldersgränsen för rätt till studiemedel höjs från 54 år till 56 år.

Nedtrappningen i rätten att låna inom studiemedelssystemet ska ske mellan 47 och 56 års ålder.

De nya åldersgränserna ska gälla för studier som bedrivs från och med den 1 juli 2014. Studiestödslagen (1999:1395) ska ändras i enlighet med detta.

Ärendet och dess beredning

Pensionsåldersutredningen har i sitt betänkande Åtgärder för ett längre arbetsliv (SOU 2013:25) föreslagit bl.a. att den övre åldersgränsen för rätt till studiemedel inom studiemedelssystemet höjs från 54 år till 57 år och att den s.k. lånetrappan börjar vid 45 års ålder såsom i dag men förlängs med tre år.

Vidare har CSN under beredningen av ärendet beretts tillfälle att yttra sig över regeringens förslag och har inte haft några invändningar.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna, bl.a. CSN, Universitets- och högskolerådet, Pensionärernas Riksorganisation och Saco Studentråd, tillstyrker eller har inga invändningar mot utredningens förslag. Sveriges Kommuner och Landsting och CSN anser att förslaget om höjda åldersgränser förbättrar möjligheterna till ett livslångt lärande. CSN anser att det är rimligt att hålla nere antalet låneveckor när låntagarna blir äldre. Tjänstemännens Centralorganisation och Landsorganisationen instämmer i huvudsak med utredningens förslag men anser samtidigt att studiefinansieringen för äldre hade kunnat vara ännu generösare.

Skälen för regeringens förslag

Från samhällsekonomisk synpunkt är studier i yngre år ofta att föredra framför studier senare i livet. I många fall finns det dock goda skäl att studera även efter ungdomsåren. En höjd övre åldersgräns för rätt till studiemedel och därmed förbättrade möjligheter att finansiera sin utbildning kan därför anses gynna såväl den enskilde som samhället. Den enskilde får bättre möjligheter att finansiera sina studier, och samhället drar nytta av att individen fortsatt kan vara en tillgång på arbetsmarknaden.

I dagens samhälle där krav ställs på kompetensutveckling under i princip hela yrkeslivet är det viktigt att möjligheter till finansiering av studier finns jämförelsevis högt upp i åldrarna. Vid 54 års ålder, dvs. dagens åldersgräns för rätt till studiemedel, återstår för de flesta personer fortfarande många år av aktiv yrkesverksamhet. Under en så lång tidsperiod är det troligt att individen kan behöva genomgå någon form av utbildning för att kunna ställa om till de krav som ställs i arbetslivet. Det är därför rimligt att det finns möjligheter att utbilda sig både inom sitt yrke och för en ny yrkesinriktning även för den som är något äldre. Regeringen föreslår därför att den övre åldersgränsen för rätt till studiemedel höjs och att studiemedel ska kunna lämnas t.o.m. det kalenderår då den studerande fyller 56 år.

Pensionsåldersutredningen har föreslagit att åldersgränsen inom studiemedelssystemet höjs till 57 år mot bakgrund av utredningens förslag om att anställda får utökad rätt att kvarstå i tjänst och att den lägsta åldern för pensionsuttag höjs. Regeringen instämmer, liksom en majoritet av remissinstanserna, i att rätten att finansiera studier med studiemedel ska utökas för att möjliggöra för fler att arbeta längre. En höjd åldersgräns stärker arbetslinjen då hinder för omskolning undanröjs. Regeringen anser emellertid att en höjning av åldersgränsen till 56 år är mer rimlig. Eftersom kortare tid därefter återstår i arbetslivet och eftersom intresset för studier, och därmed behovet av studiestöd, avtar finns det dock inte skäl att höja åldersgränsen utöver detta.

Enligt nuvarande bestämmelser sker en begränsning i rätten till studielån mellan 45 och 54 års ålder. Motivet till den s.k. lånetrappan är bl.a. att skuldsättningen för personer med kort återbetalningstid inte ska bli alltför hög. Med anledning av förslaget om en höjd åldersgräns för rätt till studiemedel anser regeringen också att det är rimligt att lånetrappan flyttas fram med två år, dvs. motsvarande höjningen av åldersgränsen. Regeringen föreslår därför att en nedtrappning i rätten att låna inom studiemedelssystemet ska ske mellan 47 och 56 års ålder. Till skillnad från vad utredningen föreslagit anser regeringen att ingen nedtrappning ska vid 45 och 46 års ålder. Förslaget innebär utökade möjligheter för äldre studerande att finansiera sina studier med studielån samtidigt som skuldsättningen inte blir för hög för den enskilde.

Studiestödslagen föreslås ändras i enlighet med ovanstående. Berörda föreslagna paragrafer (3 kap. 3 och 9 §§) utformas vidare så att de upplyser om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar vissa ytterligare föreskrifter.

Regeringens bedömning: Den tillfälliga satsningen på arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år som saknar fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning bör förlängas, så att dessa ungdomar under vissa förutsättningar kan få den högre bidragsnivån inom studiemedlen även för studier på grundläggande eller gymnasial nivå som påbörjas under 2014.

Ärendet och dess beredning

I budgetpropositionen för 2013 (prop. 2012/13:1 utg. omr. 15, bet. 2012/13:UbU2, rskr. 2012/13:125) gjorde regeringen bedömningen att den tillfälliga satsningen på arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år som saknar fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning bör förlängas, så att dessa ungdomar under vissa förutsättningar kan få den högre bidragsnivån inom studiemedlen även för studier som påbörjas under 2013. Satsningen inleddes 2011.

Regeringen har därefter beslutat om ändringar i studiestödsförordningen (2000:655) i enlighet med detta.

CSN har under beredningen av ärendet beretts tillfälle att yttra sig över bedömningen och har inte haft några invändningar.

Skälen för regeringens bedömning

Regeringen anser att det finns ett fortsatt behov av att stimulera arbetslösa ungdomar utan fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning att återgå till studier, eftersom dessa ungdomar har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden.

Regeringen anser därför att den tillfälliga satsningen som gör det möjligt för arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år att kunna få den högre bidragsnivån inom studiemedlen bör förlängas med ytterligare ett år. Det innebär att arbetslösa ungdomar som saknar fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning bör kunna få den högre bidragsnivån även för studier på dessa nivåer som påbörjas under 2014. Endast de ungdomar som är inskrivna i jobbgarantin för ungdomar eller jobb- och utvecklingsgarantin och som har avbrutit sina studier före halvårsskiftet 2012 bör omfattas av den tillfälliga satsningen. Som i dag bör studiemedel med den högre bidragsnivån kunna lämnas till dess att slutbetyg ges på grundläggande nivå, gymnasieexamen ges på gymnasial nivå eller studieomdöme ges från folkhögskola, dock längst under viss tid. Studiemedel med den högre bidragsnivån lämnas inom ramen för anvisade medel och i den ordning som ansökningarna kommer in till CSN. Studiestödsförordningen bör ändras i enlighet med detta.

Regeringen bedömer att ca 1 500 ungdomar kommer att omfattas av satsningen under 2014, ca 750 ungdomar 2015 och ca 375 ungdomar 2016.

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

I propositionen Vårändringsbudget för 2013 har regeringen föreslagit en anpassning av åtgärderna inom utbildningssystemet för 2013 och aviserat en fortsatt satsning 2014. Förslaget på utbildningsområdet innebär en tillfällig ökning av medlen till utbildningsplatser inom yrkesinriktad och viss teoretisk vuxenutbildning på gymnasial nivå motsvarande 7 000 platser samt tillfälliga medel för utbildningsplatser inom universitet och högskolor, motsvarande 1 400 platser för ingenjörutbildningar och för sjuksköterskeutbildningar. Den föreslagna satsningen bedömdes öka utgifterna för studiemedel med 408,6 miljoner kronor 2013. Regeringen föreslår att satsningen fortsätter under 2014 med motsvarande antal platser och föreslår därför att anslaget ökas med 408,6 miljoner kronor 2014.

Regeringen har beslutat att lärar- och förskollärarytbildningar vid Stiftelsen Waldorf-lärarytbildning ska berättiga till studiestöd. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 4,8 miljoner kronor 2014 samt beräknar att det ökar med 4,8 miljoner kronor 2015, 4,9 miljoner kronor 2016 och 5 miljoner kronor 2017.

Regeringen föreslår i denna proposition att den högsta inkomst en studerande får ha per kalenderår utan att studiemedlen minskas, det s.k. fribeloppet, ska höjas med ca 30 000 kronor. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 49,6 miljoner kronor 2014 samt beräknar att det ökar med 50,3 miljoner kronor 2015, 51,5 miljoner kronor 2016 och med 53,4 miljoner kronor 2017.

Regeringen föreslår i denna proposition att åldern för rätt till studiemedel höjs med två år liksom åldern för när nedtrappning i rätten att låna inom studiemedelssystemet ska ske. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 32,1 miljoner kronor 2014 samt beräknar att det ökar med 64,3 miljoner kronor permanent fr.o.m. 2015.

Regeringen bedömer att den tillfälliga satsningen där den högre bidragsnivån inom studiemedlen i vissa fall kan lämnas till studerande som är yngre än 25 år bör förlängas med ett år. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 127,6 miljoner kronor 2014 samt beräknar att det ökar med 65,2 miljoner kronor 2015 och med 33,2 miljoner kronor 2016.

För att skapa ytterligare flexibilitet när det gäller yrkeshögskolans utbud av utbildningar bedömer regeringen att möjligheten att anordna utbildning utan statsbidrag bör utnyttjas. De studerande bör dock kunna beviljas studiestöd för dessa utbildningar. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 3,8 miljoner kronor 2014 samt beräknar att det ökar med 7,4 miljoner kronor 2015, 7,5 miljoner kronor 2016 och med 7,6 miljoner kronor 2017, se vidare under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning avsnitt 4.6.2.

Ökade medel beräknas fr.o.m. 2015 till hälso- och sjukvårdsutbildningar i Stockholm motsvarande 340 helårsstudenter 2015, 515 helårsstudenter 2016 och 720 helårsstudenter fr.o.m. 2017. Regeringen beräknar att anslaget ökar med 12,8 miljoner kronor 2015, 19,4 miljoner kronor 2016 och med 27,2 miljoner kronor 2017.

Med anledning av att ökade medel beräknas till speciallärarytbildningen motsvarande ca 100 helårsstudenter beräknar regeringen att anslaget ökar med 2,5 miljoner kronor permanent fr.o.m. 2015.

Med anledning av att medlen till kompletterande utbildningar för personer med utländsk examen enligt förordningen (2008:1101) om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning ökar med motsvarande ca 100 helårsstudenter föreslår regeringen att anslaget ökas med 3,8 miljoner kronor 2014 samt beräknar att det ökar med 3,8 miljoner kronor permanent fr.o.m. 2015.

Läringsutbildning för vuxna (läringsvux) har inte nått den omfattning som regeringen tidigare beräknat och som det finns avsatta medel för. Regeringen föreslår därför att anslaget minskas med 10 miljoner kronor 2014 samt beräknar att det minskar med 12,3 miljoner kronor 2015.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

Jämfört med de makroantaganden som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2013 bedöms anslagsbelastningen minska med 31,8 miljoner kronor 2014.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Utgiftsnivån bedöms minska med 493 miljoner kronor 2014 jämfört med 2013. Jämfört med de antaganden om antalet studiemedelstagare under

2013 som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2013 bedöms antalet studiemedelstagare minska.

Anslagsförändringar till följd av övriga skäl

Regleringsbeloppet när det gäller den statliga ålderspensionsavgiften blir ca -209 miljoner kronor, jämfört med -154 miljoner kronor för 2013. Regleringsbeloppet fastställs av Försäkringskassan och utgör skillnaden mellan den löpande inbetalda preliminära avgiften och den statliga ålderspensionsavgiften.

Tabell 3.25 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:2 Studiemedel

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	14 285 997	14 285 997	14 285 997	14 285 997
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	327 866	-521 031	-772 688	-936 499
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar	-31 798	126 863	361 184	738 471
Volym	-493 050	-213 432	-457 013	-728 758
Överföring till/från andra anslag	906	1 271	1 271	1 271
Övrigt	-55 758	123 256	66 938	153 746
Förslag/ beräknat anslag	14 034 163	13 802 924	13 485 689	13 514 228

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 14 034 163 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Studiemedel* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 13 802 924 000 kronor, 13 485 689 000 kronor respektive 13 514 228 000 kronor.

3.8.4 1:3 Avsättning för kreditförluster

Tabell 3.26 Anslagsutveckling 1:3 Avsättning för kreditförluster

Tusental kronor

2012	Utfall	0	Anslags-sparande	0
2013	Anslag	0	Utgifts-prognos	0
2014	Förslag	1 542 096		
2015	Beräknat	1 585 092		
2016	Beräknat	1 519 046		
2017	Beräknat	1 522 970		

Ändamål

Anslaget får användas för avsättning till kreditreserv för utgifter för konstaterade förluster på utlåning t.o.m. 2013 samt för förväntade förluster på nyutlåning fr.o.m. 2014 enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får även användas för avsättning till kreditreserv för att täcka kostnader för nedskrivning och inlösen av vissa studielån med statlig kreditgaranti samt för avskrivning av återkrav som avser lån.

Kompletterande information

Bestämmelser om finansiering av kreditförluster hänförliga till statens utlåning finns i budgetlagen (2011:203) och i förordningen (2011:211) om utlåning och garantier. Bestämmelser finns även i kungörelsen (1961:384) om avskrivning av lån för studier.

Regeringens överväganden

En anpassning av hanteringen av studielån till budgetlagens bestämmelser medför att hanteringen av kreditförluster förändras. Regeringens överväganden med anledning av dessa förändringar har redovisats i avsnitt 3.8.1.

Anslaget är nytt och har inte anvisats några medel i statens budget för 2013. I årets budgetförslag redovisas inga andra förslag till förändringar än anslagsförändringar till följd av de reformer som presenteras i denna proposition samt överföring av budgetmedel från det tidigare anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor* som upphör

fr.o.m. 2014. För 2014 är förlustavsättningen beräknad till 7,3 procent av utlånat belopp.

Regeringens förslag: Tilläggslånet inom studiemedlen höjs från 0,99 till 1,98 procent av prisbasbeloppet per vecka för en heltidsstuderande, vilket motsvarar en höjning med ca 1 900 kronor per studiemånad från och med den 1 januari 2014. Tilläggslån ska även få lämnas för studier på deltid från och med den 1 juli 2014.

Ärendet och dess beredning

Den studiesociala kommittén har i sitt betänkande Stärkt stöd för studier (SOU 2009:28) föreslagit bl.a. att tilläggslån även ska kunna lämnas vid deltidsstudier. Betänkandet har under 2009 varit föremål för remissbehandling. Ingen av remissinstanserna har haft några synpunkter på en utvidgning i den delen (U2009/2195/SV).

CSN har under beredningen av ärendet beretts tillfälle att yttra sig över förslaget och har inte haft några invändningar.

Skälen för regeringens förslag

Studiemedlen är den viktigaste finansieringskällan för de flesta studerande på olika utbildningsnivåer. Studiemedel består av studiebidrag, studielån, tilläggsbidrag, tilläggslån och merkostnadslån. Beloppen är huvudsakligen kopplade till prisbasbeloppet och beräknas per vecka. Totalbeloppet (studiebidrag och studielån) uppgår under 2013 till 9 776 kronor per studiemånad. För en studerande som också har tilläggslån är totalbeloppet 11 682 kronor per studiemånad under 2013.

Tilläggslån kan i dag lämnas till heltidsstuderande fr.o.m. det år då de fyller 25 år. För att få tilläggslån måste den studerande ha haft en inkomst året före studiernas början på minst 415 procent av prisbasbeloppet (184 675 kronor under 2013). Tilläggslånet syftar till att underlätta övergången från arbete till studier för äldre studerande, då dessa ofta har högre levnadsomkostnader till följd av att den tidigare arbetsinkomsten gett förutsättningar för detta. För att ytterligare underlätta övergången mellan arbete och studier föreslår regeringen att tilläggslånet höjs från 0,99 procent till

1,98 procent av prisbasbeloppet per vecka för en heltidsstuderande fr.o.m. den 1 januari 2014. Studiemedelsbeloppet blir därmed ca 1 900 kronor högre per studiemånad vid heltidsstudier.

I syfte att bättre anpassa tilläggslånet till olika individers behov föreslås vidare att tilläggslån även ska kunna lämnas vid deltidsstudier om 50 eller 75 procent, vilket inte är möjligt i dag. Beloppsnivån ska vara anpassad till studieomfattningen. Denna förändring föreslås gälla fr.o.m. den 1 juli 2014.

Studiestödslagen (1999:1395) föreslås ändras i enlighet med ovanstående. Berörd föreslagen paragraf (3 kap. 14 §) har vidare utformats så att den upplyser om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar vissa ytterligare föreskrifter. Regeringens lagförslag finns i avsnitt 2.1.

Regeringen har tidigare, i propositionen Studiemedel i en globaliserad värld (prop. 2012/13:152) gjort bedömningen att tilläggslån även bör kunna lämnas för studier inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och i Schweiz.

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

Beloppen beräknas utifrån förväntad nyutlåning utifrån de satsningar som presenteras i denna proposition.

Regeringen föreslår att tilläggslånet i studiemedlen ska höjas och att tilläggslånet även får lämnas för studier på deltid. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 17,7 miljoner kronor 2014 och beräknar att det ökar med 17,9 miljoner kronor 2015, 18,2 miljoner kronor 2016 samt 18,7 miljoner kronor 2017.

Regeringen föreslår i denna proposition att den högsta inkomst en studerande får ha per kalenderår utan att studiemedlen minskas, det s.k. fribeloppet, ska höjas med ca 30 000 kronor. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 4,3 miljoner kronor 2014 samt beräknar att det ökar med 4,3 miljoner kronor 2015, 4,4 miljoner kronor 2016 och med 4,6 miljoner kronor 2017.

Regeringen föreslår i denna proposition att åldern för rätt till studiemedel höjs med två år, liksom åldern för när nedtrappning i rätten att låna inom studiemedelssystemet ska ske. Regeringen föreslår att anslaget ökas med

2,8 miljoner kronor 2014 samt beräknar att det ökar med 5,5 miljoner kronor permanent fr.o.m. 2015. Regeringen gör bedömningen att även avskrivningsåldern för studielån bör höjas. Regeringen beräknar att anslaget minskar med 12 miljoner kronor permanent fr.o.m. 2015.

Regeringen bedömer att den tillfälliga satsningen där den högre bidragsnivån inom studie-medlen i vissa fall kan lämnas till studerande som är yngre än 25 år bör förlängas med ett år. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 1,3 miljoner kronor 2014 samt beräknar att det ökar med 0,7 miljoner kronor 2015 och med 0,3 miljoner kronor 2016.

För att skapa ytterligare flexibilitet när det gäller yrkeshögskolans utbud av utbildningar bedömer regeringen att möjligheten att anordna utbildning utan statsbidrag bör utnyttjas. De studerande bör dock kunna beviljas studiestöd för dessa utbildningar. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 0,9 miljoner kronor 2014 samt beräknar att det ökar med 1,4 miljoner kronor permanent fr.o.m. 2015.

Ökade medel beräknas fr.o.m. 2015 till hälso- och sjukvårdsutbildningar i Stockholm motsvarande 340 helårsstudenter 2015, 515 helårsstudenter 2016 och 720 helårsstudenter fr.o.m. 2017. Regeringen beräknar att anslaget ökar med 1,1 miljoner kronor 2015, 1,6 miljoner kronor 2016 och med 2,2 miljoner kronor 2017.

Med anledning av att ökade medel beräknas till speciallärarutbildningen motsvarande ca 100 helårsstudenter beräknar regeringen att anslaget ökar med 0,21 miljoner kronor permanent fr.o.m. 2015.

Med anledning av att medlen till kompletterande utbildningar för personer med utländsk examen enligt förordningen (2008:1101) om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning ökar med motsvarande ca 100 helårsstudenter föreslår regeringen att anslaget ökas med 0,35 miljoner kronor 2014 samt beräknar att det ökar med 0,35 miljoner kronor permanent fr.o.m. 2015.

Lärlingsutbildning för vuxna (lärlingsvux) har inte nått den omfattning som regeringen tidigare beräknat och som det finns avsatta medel för. Regeringen föreslår därför att anslaget minskar med 0,5 miljoner kronor 2014 samt beräknar att det minskar med 0,7 miljoner kronor 2015.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

Anslaget påverkas av förändrade makroekonomiska förutsättningar. Vid ändrade prisbasbelopp påverkas det totala studiemedelsbeloppet och därmed även studielånet som utgör grund för avsättning för förväntade förluster.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Anslaget påverkas av förändrad volym av utlånade medel samt av förändringar i förlustavskrivningar på lån tagna före 2014.

Anslagsförändringar till följd av överföring från andra anslag

I samband med att anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor* avvecklas överförs medel därifrån till detta anslag, motsvarande konstaterade förluster, förväntade förluster och avskrivning av återkrav.

Regeringen föreslår att medel överförs från anslag 1:3 *Studiemedelsräntor* till anslag 1:3 *Avsättning för kreditförluster* enligt följande: 1 515,2 miljoner kronor 2014, 1 566,4 miljoner kronor 2015, 1 499,0 miljoner kronor 2016 och 1 502,0 miljoner kronor 2017 enligt tabell 3.27.

Tabell 3.27 Härlledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:3 Avsättning för kreditförluster

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013	0	0	0	0
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	26 850	18 737	20 004	20 960
Övriga makroekonomiska förutsättningar				
Volymer				
Överföring till/från andra anslag	1 515 246	1 566 355	1 499 042	1 502 010
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	1 542 096	1 585 092	1 519 046	1 522 970

Regeringen föreslår att 1 542 096 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Avsättning för kreditförluster* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 1 585 092 000 kronor, 1 519 046 000 kronor respektive 1 522 970 000 kronor.

3.8.5 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor

Tabell 3.28 Anslagsutveckling 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor

Tusental kronor

2012	Utfall	0	Anslags-sparande	0
2013	Anslag	0	Utgifts-prognos	0
2014	Förslag	1 602 121		
2015	Beräknat	918 108		
2016	Beräknat	986 288		
2017	Beräknat	1 270 000		

Ändamål

Anslaget får användas för statens utgifter avseende nedsättning av studiemedelsräntor, för ränteutgifter på lån för återkrav av studiemedel och för avgifter till Riksgäldskontoret för studielån upplånade efter 1988 enligt studie-stödslagen (1973:349), studiestödslagen (1999:1395) och lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa. För 2014 får anslaget även användas för ränteutgiften avseende kvartal 4, 2013, och för att täcka eventuellt underskott för 2013 på det tidigare anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor*.

Kompletterande information

De viktigaste faktorerna som styr utgifterna på anslaget är upplåningsräntan och storleken på CSN:s totala skuld till Riksgäldskontoret för studielån tagna efter 1988. Den totala skulden för studielån i Riksgäldskontoret förändras årligen med de belopp som utlånas som nya lån under året och med de belopp som återbetalas av låntagarna. Även avskrivningar och konvertering av lån i äldre system till lån som finansieras i Riksgäldskontoret påverkar den totala skulden.

Regeringens överväganden

För att anpassa hanteringen av studiemedelsräntor till kreditmodellen enligt budgetlagen bör de räntor som de studerande betalar för studielån disponeras för att finansiera räntekostnaderna för upplåningen i Riksgäldskontoret. Det innebär att statens nettokostnad för studiemedels-

räntor, som utgörs av den 30-procentiga nedsättningen av räntan som gäller i förhållande till CSN:s låntagare, tydliggörs på statens budget.

För lån upptagna i Riksgäldskontoret för att finansiera lånedelen i återkravsfordran belastas anslaget med ränteutgifter, låntagarnas betalning av räntor avseende återkrav redovisas mot inkomsttitel.

Anslaget är nytt och har inte anvisats några medel i statens budget för 2013. I årets budgetförslag redovisas inga andra förslag till förändringar än anslagsförändringar till följd av de reformer som presenteras i denna proposition samt överföring av budgetmedel från det tidigare anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor* som upphör fr.o.m. 2014.

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

Beloppen beräknas utifrån förväntad nyutlåning utifrån de satsningar som presenteras i denna proposition.

Regeringen föreslår i denna proposition att den högsta inkomst en studerande får ha per kalenderår utan att studiemedlen minskas, det s.k. fribeloppet, ska höjas med ca 30 000 kronor. Statens utgifter för studiemedelsräntor bedöms därför öka med 0,2 miljoner kronor 2014 och beräknas öka med 0,2 miljoner kronor permanent fr.o.m. 2015.

Regeringen föreslår i denna proposition att åldern för rätt till studiemedel höjs med två år, liksom åldern för när nedtrappning i rätten att låna inom studiemedelssystemet ska ske. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 0,1 miljoner kronor under 2014 samt beräknar att det ökas med 0,2 miljoner kronor permanent fr.o.m. 2015.

Regeringen föreslår att tillägglånet inom studiemedlen ska höjas och att tillägglånet även får lämnas för studier på deltid. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 1,2 miljoner kronor 2014 samt beräknar att det ökas med 1,0 miljoner kronor 2015, 1,2 miljoner kronor 2016 och med 1,6 miljoner kronor 2017.

Regeringen bedömer att den tillfälliga satsningen där den högre bidragsnivån inom studiemedlen i vissa fall kan lämnas till studerande som är yngre än 25 år bör förlängas med ett år. Regeringen föreslår att anslaget ökas

med 0,05 miljoner kronor 2014 samt beräknar att det ökas med 0,09 miljoner kronor 2015 och med 0,14 miljoner kronor 2016.

För att skapa ytterligare flexibilitet när det gäller yrkeshögskolans utbud av utbildningar bedömer regeringen att möjligheten att anordna utbildning utan statsbidrag bör utnyttjas. De studerande bör dock kunna beviljas studiestöd för dessa utbildningar. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 0,09 miljoner kronor 2014 samt beräknar att det ökas med 0,2 miljoner kronor 2015, 0,2 miljoner kronor 2016 och med 0,3 miljoner kronor 2017.

Ökade medel beräknas fr.o.m. 2015 till hälso- och sjukvårdsutbildningar i Stockholm motsvarande 340 helårsstudenter 2015, 515 helårsstudenter 2016 och 720 helårsstudenter fr.o.m. 2017. Regeringen beräknar att anslaget ökas med 0,3 miljoner kronor 2015, 0,6 miljoner kronor 2016 och med 0,8 miljoner kronor 2017.

Med anledning av att ökade medel beräknas till speciallärarutbildningen motsvarande ca 100 helårsstudenter beräknar regeringen att anslaget ökar med 0,07 miljoner kronor permanent fr.o.m. 2015.

Med anledning av att medlen till kompletterande utbildningar för personer med utländsk examen enligt förordningen (2008:1101) om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning ökar med motsvarande ca 100 helårsstudenter föreslår regeringen att anslaget ökas med 0,01 miljoner kronor 2014 samt beräknas öka med 0,01 miljoner kronor permanent fr.o.m. 2015.

Lärlingsutbildning för vuxna (lärlingsvux) har inte nått den omfattning som regeringen tidigare beräknat och som det finns avsatta medel för. Regeringen föreslår därför att anslaget minskas med 0,02 miljoner kronor 2014 samt beräknar att det minskar med 0,03 miljoner kronor 2015.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

De makroekonomiska förutsättningar som påverkar statens utgifter för studiemedelsräntor är nivån på upplåningsräntan i Riksgäldskontoret och prisbasbeloppet.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Anslaget påverkas av förändrad volym av utlånade medel.

Anslagsförändringar till följd av överföring från andra anslag

I samband med att anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor* avvecklas överförs medel därifrån till detta anslag för tidigare beslutade satsningar motsvarande statens utgifter för studiemedelsräntor beräknade enligt den presenterade modellen.

Regeringen föreslår att medel överförs från anslag 1:3 *Studiemedelsräntor* till anslag 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor* enligt följande: 1 600,5 miljoner kronor 2014, 916,0 miljoner kronor 2015, 983,7 miljoner kronor 2016 och 1 266,8 miljoner kronor 2017.

Tabell 3.29 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor

Tusental kronor				
	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013 ¹	0	0	0	0
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	1 625	2 043	2 606	3 210
Övriga makroekonomiska förutsättningar				
Volymer				
Överföring till/från andra anslag	1 600 496	916 065	983 682	1 266 790
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	1 602 121	918 108	986 288	1 270 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 1 602 121 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 918 108 000 kronor, 986 288 000 kronor respektive 1 270 000 000 kronor.

3.8.6 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tabell 3.30 Anslagsutveckling 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tusental kronor

År	Utfall	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2012	Utfall	57 503		3 647
2013	Anslag	61 150 ¹		57 183
2014	Förslag	61 150		
2015	Beräknat	61 150		
2016	Beräknat	61 150		
2017	Beräknat	61 150		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (Rg-bidrag).

Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till kursdeltagare i teckenspråksutbildning för föräldrar till barn som för kommunikation är beroende av teckenspråk (TUFF).

Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift för bidrag till kursdeltagare i TUFF-utbildning.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till anordnare av TUFF-utbildning.

Kompletterande information

Bestämmelser om bidrag till elever vid Rh-anpassad gymnasieutbildning samt till elever i utbildning för döva eller hörselskadade finns i förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan. Bestämmelser om bidrag till anordnare av och deltagare i TUFF-utbildning finns i förordningen (1997:1158) om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar. Bestämmelser om statlig ålderspensionsavgift för bidrag till kursdeltagare finns i förordningen (1998:1512) om statliga ålderspensionsavgifter m.m.

Regeringens överväganden

Tabell 3.31 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013 ¹	61 150	61 150	61 150	61 150
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	61 150	61 150	61 150	61 150

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 61 150 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 61 150 000 kronor, 61 150 000 kronor respektive 61 150 000 kronor.

3.8.7 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tabell 3.32 Anslagsutveckling 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

År	Utfall	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2012	Utfall	19 629		10 871
2013	Anslag	29 000 ¹		27 000
2014	Förslag	27 000		
2015	Beräknat	27 000		
2016	Beräknat	27 000		
2017	Beräknat	27 000		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för produktion av studielitteratur för högskolestuderande som är synskadade, rörelsehindrade eller dyslektiker och för utvecklingsprojekt i syfte att effektivisera produktionsmetoder.

Anslaget får även användas för utgifter för räntor och amortering av lån för att utveckla en talboksproduktion baserad på inläsning genom s.k. talsyntes till den del dessa utgifter inte har finansierats med de medel som för budgetåret 2005 tilldelats det under utgiftsområde 16 uppförda anslaget 25:74 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor*.

Kompletterande information

Anslaget disponeras av Myndigheten för tillgängliga medier. Myndighetens namn var till och med 2012 Talboks- och punktskriftsbiblioteket.

Myndigheten ska i samverkan med övriga bibliotek förse synskadade och andra läs- och handikappade med litteratur.

Utgiften påverkas av bl.a. antalet studerande med funktionsnedsättning som begär anpassad studielitteratur.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 700 000 kronor 2015.

Skälen för regeringens förslag

Myndigheten för tillgängliga medier ansvarar för produktion av studielitteratur för högskolestuderande som är synskadade, rörelsehindrade eller dyslektiker. Produktionen sker i form av beställningar under 2014 som innebär utgifter följande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 700 000 kronor 2015.

Tabell 3.33 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

	Utfall 2012	Prognos 2013	Förslag 2014	Beräknat 2015
Ingående åtaganden	2 1800	2 620	3 700	
Nya åtaganden	2 620	3 700	3 700	
Infriade åtaganden	-2 188	-2 620	-3 700	-3 700
Utestående åtaganden	2 620	3 700	3 700	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	7 000	7 000	3 700	

Regeringens överväganden

Under 2012 ökade antalet producerade titlar. Kostnaderna för verksamheten minskade dock under 2012 eftersom andelen talböcker med syntetiskt tal med en lägre kostnad att framställa ökade.

Antalet studerande som har rätt att beställa nyproduktion av obligatorisk kurslitteratur var 4 383 personer under 2012.

Effektiviserade produktionsmetoder har inneburit att anslaget inte har utnyttjats helt under de senaste två åren. Regeringen föreslår därför att anslaget minskas med 2 miljoner kronor 2014. Anslaget beräknas minska med 2 miljoner kronor permanent fr.o.m. 2015. Anslaget

12:2 *Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet* under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid föreslås öka med motsvarande belopp 2014 och beräknas öka med 2 miljoner kronor permanent fr.o.m. 2015.

Tabell 3.34 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013 ¹	29 000	29 000	29 000	29 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar				
Volymer				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	27 000	27 000	27 000	27 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 27 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 27 000 000 kronor, 27 000 000 kronor respektive 27 000 000 kronor.

3.8.8 1:7 Centrala studiestödsnämnden

Tabell 3.35 Anslagsutveckling 1:7 Centrala studiestödsnämnden

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Notering	Resultat
2012	Utfall	322 427	Anslags-sparande	14 235
2013	Anslag	328 951 ¹	Utgifts-prognos	301 713
2014	Förslag	343 827		
2015	Beräknat	339 827 ²		
2016	Beräknat	343 115 ³		
2017	Beräknat	350 068 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 339 927 tkr i 2014 års prisnivå.

³ Motsvarar 339 927 tkr i 2014 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 339 827 tkr i 2014 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Centrala studiestödsnämndens förvaltningsutgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Det ekonomiska målet för den avgiftsfinansierade verksamheten är att avgiftsintäkterna ska bidra till verksamhetens finansiering. CSN bör undantas från bestämmelsen i 15 § anslagsförordningen (2011:223) om att inkomster som en myndighet får disponera och som till en obestämd del ska täcka utgifterna i en viss verksamhet ska redovisas mot anslag på samma grund som utgifterna. I stället ska inbetalade avgifter redovisas mot anslaget. Avgifterna avser expeditionsavgifter, påminnelseavgifter, övriga administrativa avgifter och uppläggningsavgifter.

Tabell 3.36 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Anslag	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2012	326,9	436,2	758,6	19,8
Prognos 2013	329,0	439,0	763,2	4,8
Budget 2014	343,8	439,0	786,9	-4,1

Regeringens överväganden

Regeringen gör bedömningen att en kostnadsersättning för elever i gymnasial lärlingsutbildning bör införas. För att säkerställa CSN:s hantering av detta föreslår regeringen att anslaget ökas med 4,1 miljoner kronor 2014 och beräknar att det ökar med 1,9 miljoner kronor 2015, 1,9 miljoner kronor 2016 och 1,9 miljoner kronor 2017. Det under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning uppförda anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* föreslås minska med motsvarande belopp.

För att säkerställa CSN:s hantering av de ytterligare förändringar som presenteras i denna proposition föreslår regeringen att anslaget ökas med 1,7 miljoner kronor 2014.

Av anslagssparandet på ca 14 miljoner kronor avser ca 9,9 miljoner kronor medel som myndigheten får disponera. Resterande del har förts bort genom indragning.

Tabell 3.37 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:7 Centrala studiestödsnämnden

Tusental kronor				
	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013 ¹	328 951	328 951	328 951	328 951
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	8 543	8 444	11 708	18 612
Beslut	4 774	874	882	900
Överföring till/från andra anslag ³	-1 026	-1 026	-1 036	-1 057
Övrigt	2 585	2 584	2 609	2 662
Förslag/ beräknat anslag	343 827	339 827	343 115	350 068

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012. Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

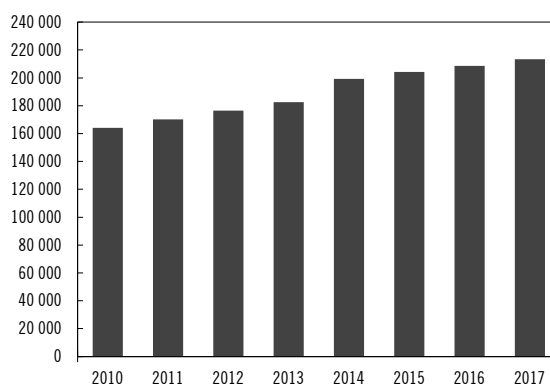
² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2013. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2015–2017 är preliminär.

³ Anslaget minskar fr.o.m. 2014 till följd av beräknade samordningsvinster i samband med e-förvaltningsprojekt som genomförs i statsförvaltningen.

Regeringen föreslår att 343 827 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Centrala studiestödsnämnden* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 339 827 000 kronor, 343 115 000 kronor respektive 350 068 000 kronor.

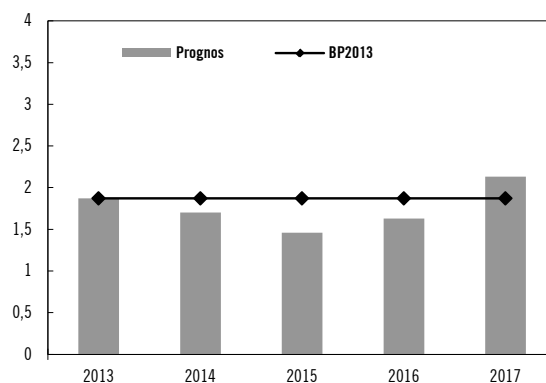
3.8.9 Lån i Riksgäldskontoret

CSN:s upplåning i Riksgäldskontoret beskrivs sist i avsnitt 3.4. Av redovisningen framgår att den samlade utestående skulden för studielån tagna mellan 1989 och 2012 i Riksgäldskontoret var 176 449 miljoner kronor vid utgången av 2012. Under 2013 bedöms nettoupplåningen bli 6 407,4 miljoner kronor. Avskrivningar och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret bedöms uppgå till 387 respektive 26 miljoner kronor. I samband med övergången till ny hantering av förluster på studielån utökar CSN lånet i Riksgäldskontoret för att finansiera kapitaliserad ränta på 11 400 miljoner kronor för lån tagna före 2014. Låneskuldens förväntade utveckling redovisas i diagram 3:17 där hänsyn tagits till förändrad hantering av lån och förväntade förluster i enlighet med budgetlagen.

Diagram 3.17 Utestående skuld i Riksgäldskontoret, utfall 2010–2012 och prognos 2013–2017

Källa: CSN

CSN:s upplåning sker till en av Riksgäldskontoret fastställd räntesats. Staten subventionerar studielåneräntan till de studerande med 30 procent. I diagram 3:18 redovisas den räntesats som CSN betalar för lånen i Riksgäldskontoret.

Diagram 3.18 Studiemedelsränta, ränta 2013 och prognos 2014–2017 jämfört med ränta 2013 i budgetpropositionen för 2013

Källa: CSN

Bemyndigande att ta upp lån i Riksgäldskontoret

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2014 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 200 205 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag

Den totala skulden för studielån hos Riksgäldskontoret beräknas uppgå till ca 182 470 miljoner

kronor vid utgången av 2013 för studielån tagna efter 1988. För 2014 beräknas nettouplåningen till omkring 5 885 miljoner kronor, avskrivningar till 474 miljoner kronor och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret till 21 miljoner kronor. Därutöver beräknas behov av engångsvis upplåning för att finansiera räntekostnaderna i Riksgäldskontoret för kapitaliserade räntor på beräknade 11 400 miljoner kronor vid utgången av 2013 för att därmed få överensstämmelse mellan statens fordringar på studerande och statens upplåning. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 200 205 000 000 kronor.

3.8.10 1:8 Överklagandenämnden för studiestöd

Tabell 3.38 Anslagsutveckling 1:8 Överklagandenämnden för studiestöd

Tusental kronor				
2012	Utfall	12 050	Anslags-sparande	501
2013	Anslag	12 250 ¹	Utgifts-prognos	11 955
2014	Förslag	12 629		
2015	Beräknat	13 844 ²		
2016	Beräknat	14 088 ³		
2017	Beräknat	14 405 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 13 661 tkr i 2014 års prisnivå.

³ Motsvarar 13 661 tkr i 2014 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 13 661 tkr i 2014 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Överklagandenämnden för studiestöds förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 3.39 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:8 Överklagandenämnden för studiestöd

Tusental kronor				
	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013 ¹	12 250	12 250	12 250	12 250
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne-omräkning ²	398	567	793	1 087
Beslut		1 046	1 064	1 088
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	-19	-19	-20	-20
Förslag/beräknat anslag	12 629	13 844	14 088	14 405

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2013. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2015–2017 är preliminär.

Regeringen föreslår att 12 629 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 Överklagandenämnden för studiestöd för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 13 844 000 kronor, 14 088 000 kronor respektive 14 405 000 kronor.